

ŠIAME NUMERYJE:

Motina ir Mokytoja

Gera būti arti Dievo

Mažoji tremties Lietuva

Laisvė ir drausmė

Pasaka — nepasaka

1962

VASARIS / FEBRUARY / XIII / NO. 2

T U R I N Y S

MOTINA IR MOKYTOJA — B. Krištanavičius, S. J.....	38
GERA BŪTI ARTI DIEVO — A. Grauslys	44
PASAKA — NEPASAKA — A. Tamošaitis, S. J.....	50
MAŽOJI TREMTIES LIETUVA — P. Stočkutė - Abromaitienė	58
LAISVĖ IR DRAUSMĖ — D. Petrutytė	61
MŪSŲ UŽDAVINYS — JAUSTI GYVENIMĄ — B. Krokys	65
KODĖL MERGINOS STUDIJUOJA? 66	
IŠ FILMŲ PASAULIO — J. Vaišnys, S. J. ir D. Koklytė ...	68
SKAITYTOJŲ LAIŠKAI	70

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitu leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Redakcija — **J u o z a s V a i š n y s, S. J.**

Administracija — **Petras Kleinotas, S. J.**

Meninė priežiūra — **Algirdas Kurauskas**

Fotografija — **Algimantas Kezys, S. J.**

Spaustuvė — **Immaculata Press, Putnam, Connecticut.**

Redakcijos ir Administracijos adresas:
2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois.
Tel. RĖpublic 7-8400.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. RĖpublic 7-8400. Yearly subscription three dollars. Single copy 30 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, 111. Additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

“Laiškų Lietuviams” iliustracijas be redakcijos leidimo naudoti draudžiama

RELIGINĖS IR TAUTINĖS KULTŪROS ŽURNALAS

/Š PRAEITIES STIPRYBĘ REIKIA SEMTI!
O JI DABAR MUMS BŪTINA.

KAI SVETIMI VĖJAI BLAŠKO,
KAI APGAULINGI KELIAI VILIOJA,
KAI KOVAI SKIRTOS RANKOS ŽEMYN KRINTA,
O TĖVYNĘ MYLINČIOS ŠIRDYS ŠĄLA —
REIKIA ŠVYTURIO, RAMSČIO, UGNIES.
METĘ ŽVILGSNI Į PRAEITĮ
PAMATYSIME RODANČIŲ KRYPTĮ ŠVYTURIŲ,
RASIME STIPRIŲ STULPŲ ATSIREMTI,
PAJUSIME ŠIRDĮ ŠILDANČIOS UGNIES —
TAI MUSŲ TAUTOS GARBINGIEJI HEROJAI,
GAIVINAMI NEPALAUŽIAMOS VILTIES,
BE POILSIO DIRBĘ, VARGĘ, KENTĖJĘ
IR PAGALIAU IŠKOVOJĘ LIETUVAI LAISVĘ.

RAĖJUSIAIS metais popiežius Jonas XXIII išleido encikliką, vardu "Motina ir Mokytoja" (Mater et Magistra). Ji yra trečioji enciklika, nagrinėjanti socialinius mūsų laikų klausimus.

Pirmąją socialinio pobūdžio encikliką, "Rerum Novarum", parašė Leonas XIII 1890 metų pradžioje. Jis turėjo prieš akis išsigalėjusį liberalizmą ir augantį socializmą. Jojo laikais liberalizmo (kapitalizmo) sistema buvo privedusi visuomenę prie to, kad "maža turtuolių bei pasiturinčių saujelė buvo uždėjusi plačioms vargingųjų masėms beveik vergijos pančius" (Rerum Novarum). Atmetęs liberalizmą, Leonas XIII atmetė ir socializmą, nes ir jo sistemoje žmonės patektų į kietą bei nepakenčiamą vergiją" (Rerum Novarum). Laisvė ekonominiame gyvenime yra pirmasis ir, atrodo, pagrindinis "Rerum Novarum" klausimas.

Minint 40 metų "Rerum Novarum" sukaktį, buvo išleista antroji socialinio turinio enciklika, vardu "Quadragesimo Anno". Ją parašė Pijus XI. Jis, remdamasis Leono XIII paskelbtais principais, vertina pasikeitusį liberalizmą bei socializmą ir pritaiko socialinę Bažnyčios mokslą savo laikams.

Trečioji socialinio turinio enciklika, "Mater et Magistra", yra Leono XIII, Pijaus XI ir Pijaus XII minčių tęsinys ir jų pritaikymas mūsų die-

noms. Nors Pijus XII socialinio turinio enciklikos nepaliko, bet jo kalbos, pasakytos apie žmogaus asmens vertę, apie pasaulio taiką, apie sėkmingą tautų bendradarbiavimą taip yra persunktos socialinio pobūdžio mintimis, kad jos ne mažiau vertingos už anks-tyvesniųjų popiežių socialines enciklikas. Jonas XXIII tomis Pijaus XII kalbomis savo enciklikoje pasinaudoja. Trečioji — Jono XXIII — sociali-

nio pobūdžio enciklika susidedanti iš 4 dalių. Jų turinį suglaustai čia pateiksime.

Pirmojoje savo enciklikos dalyje Jonas XXIII pateikia esminius socialinio Bažnyčios mokslo punktus, paskelbtus Leono XIII, Pijaus

XI ir Pijaus XII. Visų pirma Jonas XXIII primena senąjį liberalizmą, viešpatavusį Leono XIII laikais. Tas liberalizmas, paneigęs dorovės sąryšį su ekonominiu gyvenimu, tvirtino, kad vienintelis ekonominių veiksmų motyvas esanti individo nauda, o aukščiausias ekonominio gyvenimo reguliatorius — laisvoji konkurencija. Valstybė, pagal liberalizmą, privalanti nesikišti į ekonominį gyvenimą. "Ši- tokioje ekonominio gyvenimo sampratoje", rašo Jonas XXIII, "*galin- gesniojo* įstatymas rado visišką patei- sinimą teorijoje ir viešpatavo konkre- čiuose žmonių santykiuose" (Mater et Magistra).

Liberalizmo laikais Leonas XIII paskelbęs Bažnyčios pažiūras į ekono- minį gyvenimą, paimtas iš žmogaus

MOTINA IR MOKYTOJA

B. KRIŠTANAVIČIUS, S. J.

prigimties. Tos pažiūros atitinkančios Evangelijų principus ir jų dvasią.

Pagal Leoną XIII darbas, būdamas žmogaus asmens aktyvumas, negali būti vertinamas ir traktuojamas kaip kokia prekė ir privalo būti teisingai atlyginamas. Privati nuosavybė, net produkcijos priemonių, yra prigimtos teisės reikalavimas. Tos teisės valstybė negali panaikinti. Tačiau privati nuosavybė turinti socialinę funkciją. Todėl privačios nuosavybės teisė turi būti panaudota ne tik privačiai, bet ir kitų žmonių naudai. Valstybė, sukurta bendrai žemiškai žmonių gerovei, privalo rūpintis piliečių gerove, ginti jų, ypač silpnesniųjų, teises ir žiūrėti, kad darbininkų ir darbdavių santykiai būtų reguliuojami, vadovaujantis teisingumu. Darbininkai turi įgimtą teisę burtis į organizacijas ir jų pagalba siekti teisėtų profesinių interesų. Darbininkai ir darbdaviai privalo tvarkyti savo santykius solidarumo ir krikščioniško broliškumo dvasioje. Laisvoji liberalizmo konkurencija ir socialistų klasių kova esanti priešinga žmogaus prigimčiai ir krikščioniškai žmogaus gyvenimo sąvokai.

Pijus XI "Quadragesimo Anno" enciklikoje patvirtino Leono XIII paskelbtus socialinio gyvenimo principus, išaiškino kilusias abejones ir nurodė, kaip turi būti pritaikyti socialinio pobūdžio dėsniai pasikeitusioms gyvenimo aplinkybėms.

Abejonės, kilusios Pijaus XI laikais, lietė tris klausimus: privačią nuosavybę, nustatymą teisingo atlyginimo už darbą ir saikingesnio socializmo formą.

Kalbėdamas apie privačią nuosavybę, Pijus XI patvirtino jos kilmę iš prigimtos žmogaus teisės ir pabrėžė socialinę nuosavybės funkciją. Pagal Pijų XI ir individualinis, ir kolektyvinis

darbo kontraktas galės nustatyti teisingą atlyginimą už darbą. Interpretuodamas Leono XIII mintį, Pijus XI pabrėžė, kad, nustatant teisingą atlyginimą už darbą, reikia atsižvelgti į tris elementus: į darbininko ir jo šeimos reikalus, į įmonės padėtį ir į bendrą visuomenės gerovę. Pasmerkęs komunizmą, Pijus XI atmetė ir saikingesnę socializmą. Paskui, žiūrėdamas į ekonominio gyvenimo išsivystymą nuo Leono XIII laikų, Pijus XI konstatuoja didelę kapitalo koncentraciją ir daugelio rankas ir klestintį tarptautinio kapitalo imperializmą. Tos negerovės, Pijaus XI nuomone, gali būti pašalintos tik laikantis dorovės įstatymų ekonominiame gyvenime ir derinant pavienių žmonių ir grupių interesus su visuomenės gerove. Tame sąryšyje Pijus XI skiria daug svorio korporacijoms, valstybės autoritetui ir tarptautiniam bendradarbiavimui visų valstybių naudai. Esminį "Quadragesimo Anno" turinį Jonas XXIII suglaudžia į dvi pagrindines mintis. Pirma, aukščiausias ekonominio gyvenimo įstatymas nėra pavienių žmonių ar grupių interesai, ne laisvoji konkurencija, ne turtingesniojo galia, ne kurios nors tautos prestižas ar jėga bei panašūs motyvai, bet teisingumas ir meilė. Antra, reikia kurti tautinę ir tarptautinę juridinę santvarką su pastoviomis privataus ir viešo pobūdžio institucijomis. Toji santvarka turi būti socialinio teisingumo įkvėpta. Prie jos turi prisitaikyti ekonominis gyvenimas. Tokiu būdu ekonominio gyvenimo dalyviams bus lengviau siekti savo tikslo bei suderinti jį su teisingumu ir visuomenės gerove.

Nemaža nusipelnęs ir Pijus XII. Minėdamas 50 metų "Rerum Novarum" sukaktį, jis atkreipė dėmesį į tris socialinio gyvenimo vertybes: žemės

turtų naudojimą, darbą ir šeimą. Sekminių kalboje (1941 m.) jis sakė, kad teisė naudoti žemės turtus pragyvenimui turi pirmenybę prieš visas kitas ekonominio gyvenimo teises, taigi, ir prieš privačios nuosavybės teisę. Savime aišku, kad privačios nuosavybės teisė yra pagrįsta žmogaus prigimtimi. Tačiau pagal objektyvią, Dievo nustatytą santvarką privačios nuosavybės teisė negali trukdyti "nesugriau-namo reikalavimo, kad turtai, Dievo sutverti visiems žmonėms, prideramai pasiektų visus žmones pagal teisingumo ir meilės dėsnius". Kalbėdamas apie darbą, Pijus XII kartu su Leonu XIII sako, kad jis — darbas — yra kiekvieno žmogaus teisė ir pareiga. Todėl pirmoje vietoje patys žmonės privalo tvarkyti tarpusavius darbo santykius. Tik tuo atveju, kai suinteresuoti žmonės neišpildo ar negali išpildyti to uždavinio, valdžia turi pareigą įsikišti į darbo padalinimą ir paskirstymą pagal būdą ir saiką, atitinkantį bendruomenės gerovę. Į privačią nuosavybę reikia žiūrėti kaip į šeimos gyvenimo erdvę. Todėl privati nuosa-

vybė privalo suteikti šeimos galvai reikalingą laisvę ir nepriklausomybę, kurios ji reikalinga, kad galėtų išpildyti Dievo uždėtą pareigą rūpintis medžiagine, dvasine ir religiniais dori-ne šeimos gerove.

Gyvenimas nestovi vietoje. Praėjus 20 metų nuo paskutinio "Rerum Novarum" minėjimo, daug naujų pasikeitimų matosi mokslo srityje, ekonomijoje ir politikoje. Daug naujų tarptautinių organizacijų ir sąjungų, siekiančių ekonominių, socialinių, kultūrinių ir politinių tikslų, įsisteigė mūsų dienomis. Todėl ir Jonas XXIII, kaip ankstyvesnieji popiežiai, jaučia pareigą pasakyti Bažnyčios mintį naujų problemų atžvilgiu. Tą uždavinį jis atlieka likusiose enciklikos dalyse.

Antroje enciklikos dalyje Jonas XXIII vysto toliau "Rerum Novarum" mintis ir patikslina kai kuriuos socialinės doktrinos punktus.

Kalbėdamas apie privačią iniciatyvą ir valstybės intervenciją ekonomijoje, popiežius kartu su Pijum XI sako, kad politinės bendruomenės intervencija turi tik subsidiarinį uždavinį.

Valstybės intervencija neprivalo siaurinti privačios iniciatyvos, bet ją garantuoti. Antra vertus, kur nėra valstybės intervencijos, ten įsigali chaosas.

Bendruomeninių ryšiui daugėjimas ūkio srityje, arba, kaip popiežius išsireiškia, ekonominio gyvenimo socialėjimas (ne socialistų peršama socializacija) nėra smerktinas reiškinys, jei jis respektuoja mažesnių vienetų autonomiją ir vystosi moralinės santvarkos ribose.

Teisingas atlyginimas už darbą nustatomas Pijaus XI pateiktomis normomis. Tačiau vienos politinės bendruomenės (valstybės) gerovė turi būti suderinta su kitų politinių bendruomenių gerove.

Teisingumą reikia respektuoti ne tik pelno paskirstyme, bet visame gamybos procese. Jis susideda iš didesnių ar mažesnių ūkių, amatininkų, kooperatyvų, prekybos ir pramonės vienetų ir pan. Visos šios ekonominio gyvenimo struktūros turi atsižvelgti į žmogaus asmens orumą, neslopinti atsakomybės ir pavienių žmonių iniciatyvos.

Privati nuosavybė turi būti paskleista kiek galima platesniuose žmonių sluoksniuose. Ji privalo apimti žemę, ūkio ir amatų įrankius, įmonių akcijas ir pan.

Trečioje enciklikos dalyje popiežius atkreipia mūsų dėmesį į tris šių laikų negeroves ir nurodo būdus joms pašalinti.

Visų pirma popiežius konstatuoja faktą, kad daug žmonių apleidžia žemės ūkį ir kraustosi į miestus. Tas reiškinys turi daug priežasčių, kurias popiežius išskaičiuoja. Negalima abejoti, kad viena iš priežasčių yra ta, kad žemės ūkis yra prislėgtas ekonomijos sektorius. Jame, palyginant su pramo-

nės centrais, mažiau uždirbama ir prasčiau gyvenama. Todėl politinės bendruomenės turi rūpintis, kad nelygybė tarp žemės ūkio ir pramonės būtų pašalinta.

Antra, pasitaiko, kad toje pačioje valstybėje vienas kraštas yra labiau išsivystęs už kitą. Ir tą negerovę reikia šalinti.

Didžiausią šių laikų negerovę popiežius mato santykiuose tarp labiau ir mažiau išsivysčiusių valstybių. Ji esanti trečioji šių dienų negerovė. Ją galima pašalinti tik nesavanaudišku solidarumu. "Solidarumas", sako popiežius, "kuris saisto visus žmones ir juos padaro vienos šeimos nariais, įpareigoja turtingesnes valstybes nežiūrėti indiferentiškom akim į neturtingas, skurstančias ir alkanas tautas, kurių nariai negali džiaugtis net elementariškom žmogaus teisėmis. Jaučiant vis didesnę vieni nuo kitų priklausomybę, negalima laukti, kad tarp tautų viešpatautų pastovi ir patvari taika, jei tarp jų yra dideli socialiniai ir ekonominiai skirtumai... Mes visi solidariai esam atsakingi už skurstančias tautas. Todėl reikia auklėti sąžinę atsakomybei, kurią turime visi, ypač turtingesnieji". Tačiau, teikiant mažiau išsivysčiusioms tautoms visokeriopą pagalbą, reikia vengti dominavimo pagundos ir naujų kolonializmo formų.

Stebėdamas vis didėjančią žmonių prieauglį, popiežius sako, kad jų išmaitinimas pasauliniuose rėmuose tuo tarpu nesudaro didelių sunkumų. Tikras tos problemos sprendimas turi būti ieškomas ne pasikėsiniu prieš gyvybę, bet ekonomijos išvystyme ir tarptautiniame bendradarbiavime, kuris leistų planingai cirkuliuoti žinioms, kapitalui ir žmonėms. Apskritai visos didesnės šių laikų problemos

mokslinio, techninio, ekonominio, socialinio, politinio ir kultūrinio pobūdžio prašoka tautines ribas. Jas galima išspręsti tik tarptautiniu bendradarbiavimu. Sėkmingas bendradarbiavimas įmanomas tik atstatant pasitikėjimą, o pasitikėjimas galimas tik tada, kai visi žmonės pripažįsta ir respektuoja tuos pačius dorovės dėsnius.

Ketvirtoje enciklikos dalyje popiežius kalba apie žmonių santykius, kurie turi būti persunkti tiesos, teisingumo ir meilės.

Mokslo ir technikos pažanga padėjo žmonėms užmegzti daug santykių ir mūsų laikais buvo sugalvota daug teorijų, kaip palaikyti pusiausvyrą tautiniuose ir tarptautiniuose santykiuose. Tačiau tos teorijos subyrėjo į niekus arba turėjo būti esminiai pakeistos, nes jos neapėmė viso žmogaus. "Todėl", sako popiežius, "kokia bebūtų technikos ir ekonomijos pažanga, pasaulyje tol nebus nė teisingumo, nė taikos, kol žmogus nejaus savo prikylumo kaip tvarinys ir Dievo vaikas... Žmogus, atskirtas nuo Dievo, tampa nežmoniškas sau pačiam ir kitiems, nes tvarkingas santykiavimas su žmonėmis suponuoja tvarkingą sąžinės santykių su Dievu, tiesos, teisingumo ir meilės šaltiniu".

Socialinis Bažnyčios mokslas yra ir bus visuomet aktualus. Pagrindinė to mokslo sąvoka yra ta, kad žmogus yra ir turi būti fundamentas, tikslas ir subjektas visų institucijų, kuriose pasireiškia ir realizuojasi socialinis gyvenimas. Į žmogų reikia žiūrėti taip, koks jis yra ir koks privalo būti pagal jo socialinę prigimtį ir pagal Apvaizdos planą, pakėlusį žmogų antprigimtam gyvenimui".

Socialinis Bažnyčios mokslas yra integrali krikščioniško gyvenimo sąvokos dalis. Tą mokslą reikia dėstyti

kunigų seminarijose ir visose katalikų mokyklose. Su juo turi susipažinti ir katalikiškų draugijų nariai. Jį reikia įgyvendinti konkrečiose sąlygose, visų pirma tas sąlygas gerai pažįstant, pasikui jas įvertinant ir joms socialinį mokslą pritaikant. Bendradarbiaujant su kitų pažiūrų žmonėmis, negalima išsižadėti krikščioniškų principų. Naujojantis mokslo ir technikos pažanga bei šio pasaulio gėrybėmis, negalima užmiršti, kad jos yra tik priemonės aukštesniam tikslui siekti, būtent, gamtiniam ir antgamtiniam žmogaus tobulėjimui.

Enciklikos pabaigoje popiežius ragina visus tikinčiuosius, ypač pasauliečius, įsijausti į šių dienų uždavinius ir atlikti savo pareigą. "Šiais laikais", rašo Jonas XXIII, "Bažnyčia stovi prieš milžinišką uždavinį. Ji privalo duoti moderniškai kultūrai žmonišką ir krikščionišką turinį, kurio pati kultūra prašo ir tarsi šaukte šaukiasi savo pačios egzistencijai ir pozityviam išsivystymui". Tas uždavinys yra visų krikščionių pareiga. Krikščionys, persiėmę Kristaus meile, jaučiasi vieningi su visais vargstančiais ir skurstančiais. Būdami mistiško Kristaus kūno nariai ir atlikdami savo pareigas kad ir žemiško bei laikinio pobūdžio, jie tęsia Išganytojo darbą, tobulina save, padeda kitiems džiaugtis išganyto vaisiais ir įneša evangelijų fermentą į tą kultūrą, kurioje gyvena ir veikia. "Mūsų laikai", sako popiežius, "yra persunkti didelių klaidų ir sudarkyti didelės netvarkos. Tačiau jie duoda Bažnyčios nariams didelių apaštalavimo galimybių". Popiežius tikisi ir linki, kad krikščionys tomis galimybėmis pasinaudotų.

Toks yra suglaustas "Mater et Magistra" enciklikos turinys. Nors ji kai kurių klausimų neliečia (pvz. komu-

nizmo, pasikeitusio socializmo, žemės reformos ir pan.), tačiau duoda gerą principinę orientaciją opiems šių dienų klausimams spręsti. Nenuostabu, kad už encikliką popiežiui dėkojo net kelių valstybių prezidentai.

Pasižiūrėjus atidžiai į liberalizmą, socializmą ir popiežių enciklikas, matosi, kad kiekvienos socialinės sistemos branduolys yra žmogus. Tačiau kiekvienoje sistemoje žmogaus sąvoka yra kitokia.

Klasikinio liberalizmo sistemoje žmogus yra individas. Jis, vedamas naudos instinkto, susitinka su kitais žmonėmis rinkoje ir laisvu susitarimu pasikeičia vertybėmis. Ekonominė bendruomenė liberalizmui yra rinkos bendruomenė. Liberalizmas atmeta ekonominiame gyvenime valstybės intervenciją ir dorovės normas, nes, jo nuomone, instinktas ieškoti savo naudos yra tobuliausias darbo ir pelno tvarkytojas.

Liberalizmas nematė ar nenorėjo matyti, kad žmonės yra nelygūs. Nelygūs ir ekonominiu atžvilgiu. Vienaip gyvena milijonierius, kitaip bedarbis. Slegiamas gyvenimo reikalavimų, bedarbis neturi tos laisvės, kuria džiaugiasi milijonierius. Liberalizmo laisvė daugeliu atvejų yra tik tariama laisvė. Kapitalo jėga, nevaržoma nė valstybės, nė dorovės normų, pagimdė proletariatą. Liberalizmas yra kapitalizmo ir kolonializmo tėvas.

Marksistiniam socializmui žmogus yra sudėtingas medžiagos vienetas. Jo sąmonę ir visą politinio, ekonominio ir dvasinio gyvenimo eigą apsprendžia gamybos procesas, o gamybos procesą — technika. Keičiantis technikai, keičiasi produkcijos procesas, turto paskirstymas, klasių santykiai ir visa socialinio gyvenimo struktūra. Visa žmonijos istorija vyksta dialektiniu

priešingybių keliu: feodalizmą nugalėjo kapitalizmas, o kapitalizmą imantinė logika nugalės komunizmas. Toje sistemoje nėra nei laisvės, nei teisės, nes žmogus, tapęs sudėtinga medžiagos apraiška, nužmoginamas. Komunizmas yra žmogaus nužmoginimo sistema.

Krikščionybei žmogus yra Dievo tvarinys, turįs socialią prigimtį, kūnu panašus į gyvulį, dvasia — į Dievą. Būdamas ribotas ir siekdamas vertybių, jis jungiasi į bendruomenes ir tokiu būdu dalinai nugalė savo ribotumą. Bendruomenėje jis praturtina ir save, ir kitus.

Gyvenimas bendruomenėje reikalingas etinių normų, nustatančių narių teises ir pareigas. Kai kurios teisės ir pareigos nustatytos žmogaus prigimtimi, kitos laisvu susitarimu. Įgimtų teisių šaltinis yra ne bendruomenė, bet pats Dievas, davęs žmogui tokią (žmogaus), o ne kitokią prigimtį. Bendruomenė negali tų teisių liesti, nes jos yra žmoniško gyvenimo pagrindas. Netekęs tų teisių, žmogus prilygtų gyvuliui ar daiktui. Teisės ribose reiškiasi žmogaus laisvė.

Ekonominis gyvenimas apima ne tik techniką, bet ir žmonių tarpusavio santykius. Ekonominis gyvenimas yra bendruomeninis. Todėl ir jam reikalingos etinės normos, nustatančios narių pareigas ir teises. Jos negali ignoruoti žmogaus prigimties ir jo teisių, nes ekonomijos tikslas yra žmogus, o ne žmogus yra ekonomijos tikslas.

Socialinio turinio enciklikos, parbrėždamos įgimtas žmogaus teises, gina žmogų nuo nužmoginimo. Jų doktrinos šaltinis yra ir žmogaus prigimtis, ir Apreiškimas. Toje doktrinoje žmogus žmogui yra brolis ir bendradarbis. Tarpusaviai žmonių

santykiai reguliuojami tiesa, teisingumu ir meile. Joje nėra vietos melo, prievartos ir neapykantos elementui. Žinoma, tos normos efektyviai saisto tik tuos žmones, kurie tiki Dievą ir pripažįsta žmogų kaip Dievo prigimties dalininką.

Kristus, kalbėdamas apie medžiagines vertybes, davė mums naudingą patarimą: "Ieškokite visų pirma Dievo karalystės ir jos teisingumo, o visa kita bus jums duota" (Mat. 6, 33). Tą patarimą randame ir socialinėse popiežių enciklikose.

GERA BŪT! ARTI DIEVO... (72 psalmė)

ALFONSAS GRAUSLYS

R ĮSIMĄSTĖTE kada nors į šiuos paslaptin-gus Išganytojo žodžius, apie kuriuos kalba, vienas kitą papildydami, evangelistai Matas ir Lukas, kad tie, kurie dėl Dievo atsižada, kas jiems brangu, ne tik gaus atlyginimą amžinybėje, bet ir šiame gyvenime gaus daug daugiau negu atsižadėjo, net šimteriopai (Mat. 19, 29; Luk. 18, 29-32)? Kas tai per atlyginimas, kuris žadamas jau čia, žemėje? Nėra abejonės, kad tai būsimos atlyginimo atšvaitas, kad tai bent dalinis dalyvavimas būsimoje amžinoje laimėje.

Tad šiame straipsnyje ir pažvelgsime, kokie yra tos laimės pagrindai ir kokios sąlygos, gyvenant čia, žemėje, o drauge pasiklausysime vieno kito atsivertėlio ar švento mistiko pasisakymų apie jų antgamtinės laimės išgyvenimus ir patyrimus.

Antgamtinės laimės pagrindai

Dovydas 32 psalmėje iškelia programinę mintį, parodančią Dievą —

laimės šaltinį: "Tavyje yra gyvenimo šaltinis, ir tavo šviesoje mes matome šviesą". Giliau į tuos žodžius įsimąstydami, matome, kad visi gyvenimą remiantieji teigimai savo atramos tašką randa Dievuje ir Jo šviesoje viskas nušvinta. Dar aiškiau kalbant, tai reiškia, kad Dievas viską įprasmina. Jis įprasmina mūsų asmeninį gyvenimą ir pasaulio istoriją taip, kad visos tamsybės ir paslaptys randa, nors dabar ir nesuprantamą, išaiškinimą bei pagrindą ir kad visos nelaimės bei kančios, kad ir kaip skaudžios, nėra beprasmos. Jau tų minčių užtenka tam, kad galėtume tvirtinti, jog tikėjimas, viską įprasmindamas, palengvina gyvenimą ir teikia laimę, nes didžiausia mąstančio žmogaus kančia — tai beprasmybė. Štai kodėl ir mūsų laikų egzistencialinė filosofija, skelbdama visa ko beprasmybę ir absoliučią negalimybę bei neviltį surasti gyvenimo ir jo neigiamybių įprasminimą, yra nihilistinė desperatiškos kančios ir gyvenimo filosofija.

Tikėjimas Dievu, kaip matysime vėliau, turi savyje tokiu neišseamiu džiaugsmo ir laimės šaltinių, kad jis ne tik įstengia kančią palengvinti, bet to džiaugsmo perteklius gali tą kančią savo srovėje tiek panardinti, kad kančia gali virsti džiaugsmo šaltiniu. "Aš turėjau laimę būti nelaimingas" (J. Paul) — šitaip tegali sakyti tik giliai tikintis žmogus.

Šitas visa ko džiaugsmingas ir optimistinis teigimas bei įprasminimas labai apčiuopiamai atėjo pas mus su Kristumi, kai Jis tarė: "Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas" (Jon. 14, 6). Tas teigimas — tai naujo, saugaus džiaugsmo ir laimės šaltinis. Jo dorovės mokslas — tai mūsų elgesio kelias, kuriuo Jis pats eina priešakyje, mus veddamas į amžiną, pastovų gyvenimo įprasminimą Dievuje. Jis yra tiesa, duodanti įsitikinimą Jo skelbiama tiesa, o su tuo įsitikinimu ir saugų ramumą, be kurio laimė neįmanoma. Jis yra gyvenimas, teikias mums artimiausios artimybės su Juo, kai sakramentu pagalba įpila mūsų sielon savo dieviškąjį malonės gyvenimą.

Štai kodėl L. Bloy motina, visa tai giliai suprasdama, savo laiške jaunystėje tikėjimo nustojusiam, o vėliau atsivertusiam sūnui rašė: "Tu kenti, tu esi nelaimingas... Kodėl tu, giliau neapsvarstęs, lengvapėdiškai metei savo vaikystės tikėjimą?... Tavo širdis reikalauja žemėje nesurandamo centro — tai Dievas..."

Antgamtinės laimės sąlygos

Kaip žemiškoje meilėje džiaugsmas ir laimė kyla iš mylimojo asmens įvairaus artumo, taip ir antgamtinę laimę pajunta tas, kurs artėja į Dievą dorybėmis, malda ir dieviškąja malone. Jau senovės graikų ir romėnų išmin-

čiai yra pabrėžę, kad dorybė yra natūralus laimės šaltinis. Tos gamtinės pagonių dorybės, kad ir antgamtinio gyvenimo neįprasminotos, buvo nesąmoningi bandymai žengti Dievo link. Todėl jau ir Platonas sakė, kad visas auksas žemėje neužsitarnauja būti sugretintas su dorybe.

Tad jeigu senovė taip vertino gamtines dorybes, tai tuo vertesnės yra Dievo malone pašventintos krikščionio dorybės. T. Merton pabrėžia, kad dorybėse glūdi jėgos, kurios mums padeda siekti laimę, ir prideda: "Kai aš pradėjau pasninkauti, kai atsisakiau malonumų, kai pasišvenčiau malda, mąstymams ir kitoms dvasinio gyvenimo pratyboms, greitai mano blogos sveikatos stovis pasibaigė, ir aš jaučiausi stiprus, sveikas ir neapsakomai laimingas". Kodėl dorybė daro žmogų laimingą? Todėl, kad kiekvienoje dorybėje yra savęs atsižadėjimo, savimeilio "aš" paneigimo, to "aš", kuris mums Dievą užstoja. Tad dorybės aktu pašalindami tą savimeilės paunksnę, atsistojame Dievo akivaizdoje ir pajuntame Jo jaukią, lyg saulės, šilimą. Štai kodėl, anot T. Merton, vienintelis tikras džiaugsmas žemėje yra išsiveržti iš savimylės kalėjimo, nes save garbinti tai reiškia garbinti niekybę, o tai jau yra pragaras. Tobulas džiaugsmas tegalimas tik save visiškai pamirštant.

Tad dorybių ir savęs atsižadėjimo pratybos paruošia kelią vis didesniam džiaugsmui Dievuje išgyventi ir jame pajusti laimę. O medžiaginis pojūčių suteiktas gėrėjimasis ir tame pasigėrėjime skendėjimas daro žmogų neprieinamą dvasiniams džiaugsmams pajusti. Apskritai, grubūs ir vulgarūs pasitenkinimai bukina žmogaus pajėgumą dvasiniai džiaugtis. O juk pasaulietiški pasilinksminimai ir laisvo laiko lei-

dimai daugiausia yra vulgarūs ir drumzlini.

Ne visi žino, kad pirmaisiais krikščionybės amžiais kryžiai buvo pridenjami brangiais blizgančiais metalais ir ant jų nebuvo vaizduojamas Nukryžiuotasis. Tuo buvo norima išreikšti pergale ir džiaugsmą, atneštą kryžiumi atpirktai žmonijai. Kryžius tapo visų šviesių vilčių ženklas. Dėl to liturgijoje pasigirdo žodžiai: "Štai nuo medžio pasklido džiaugsmas į visą pasaulį". Bet nereikia pamiršti, kad nėra dorybės be didesnio ar mažesnio savęs atsižadėjimo arba savęs nukryžiuavimo. Tad jei iš didžiojo Kristaus kryžiaus atėjo pasauliui džiaugsmas, tai tą džiaugsmą bent dalinai turi pajusti ir tas, kurs, siekdamas dorybės, save kryžiuoja ir dalyvauja Kristaus kryžiuje.

Antra vertus, jei, anot Šv. Povilo, "jūs negalite gerti Viešpaties taurės ir piktųjų dvasių taurės, negalite būti Viešpaties stalo ir piktųjų dvasių stalo dalyviai" (I Kor. 10, 20-21), tai reiškia, kad dvasinis džiaugsmas nesutaikomas su vulgariu pojūčių džiaugsmu ir kad aukštesnio džiaugsmo nepajus tas, kurs neatsisako žemesnio. Tad reikia paaukoti daug "džiaugsmų", kad išgyventum tikrąjį džiaugsmą. Tačiau toks pasiaukojas ir kenčias (nėra aukos be kančios!) teprisimena, kad "kas išsilaisvino, tas juokiasi iš visų ryšių" (P. Claudel) ir kad tik tas tegali pajusti galimai didesnę tikrosios laimės pilnumą, kas džiaugiasi vien Dievu.

Antra sąlyga antgamatinei laimei pajusti yra malda. Malda — tai artinimasis į Dievą ir Dievo artėjimas į mus. Įvairūs maldos laipsniai tai yra tos Dievo artimybės įvairūs tarpniai ir džiaugsmingi, o aukštesnės maldos laipsniuose ekstatiniai, išgyvenimai. Džiaugsmo ir laimės tam tikrą paža-

dą besimeldžiančiam randame ir Naujame Testamente, kur sakoma: "Yra kas jūsų nuliūdęs? Tegul meldžiasi" (Jok. 5, 13). Tad neveltui šv. Bernardas, aptardamas aukštesnės maldos laipsnį — kontempliaciją, sako, kad tai yra Dievo saldybės ragavimas. Bet čia pat galima įspėti, kad nereikia ieškoti maldoje malonumo, nors ir dvasinio, nes, ieškodami malonumo ir tik dėl jo melsdamiesi, tikrumoje ieškome savęs, o ne Dievo ir, taip elgdamiesi, nustojame dvasiniai stiprinančio tikrojo džiaugsmo dovanos. O taip pat ir pati malda sudarkoma, nes tokioje maldoje pradedame garbinti ne Dievą, o save.

Tikroje maldoje patiriame, kad 33 psalmės žodžiai "ragaukite ir matykite, koks geras yra Viešpats" yra teisingi, nes gilioje dvasios maldoje tiek daug dvasiniais ir net kūno pojūčiais siela išgyvena saldybės, kad tokia malda tikrai virsta Dievo ragavimu. Tokią Dievo artumo saldybę yra išgyvenęs ir mūsų tautietis, Dievo tarnas arkiv. Jurgis Matulevičius. Savo dienoraštyje 1913 m. balandžio 5 d. jis rašė: "Dieve, mano Dieve. Kaip saldu Tau tarnauti. Kas bus Tavo danguje, jei čia, žemėje, tokiomis saldybėmis žmogaus sielą pripildai, kai šventais šiurpuliais per kūną pereini, tarsi į trečią dangų pagavęs nuneši. Širdis tirpsta, alpsta, lūpos žado nebetenka, akyse darosi tamsu, rankos, kojos tarsi stingsta, visą kūną stebėtinai kažin kokių šventų šiurpulių vilnys apima, o siela... siela Tavyje skendi. Kad ne Tavo galybė, regis, numirtum žmogus iš tos meilės, tų saldybių". Aukštesnės maldos pergyvenimai, jei taip būtų galima palyginti, primena tartum merdinčią, perdegimui artimą elektros lemputę, sujungtą su per stipria elektros srove. Žinoma, tokių aukštesnių maldos laips-

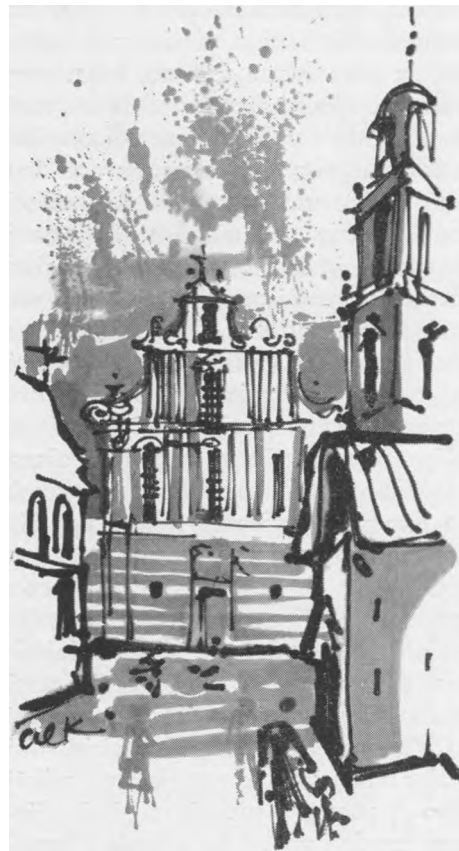
nių iš Dievo malonės tepatiria tik aukštesnio šventumo sielos. Bet tokių maldos stovių gali drįsti trokšti ir kiekvienas krikščionis, jei tik uoliai rūpinasi savo šventumu.

Trečioji sąlyga antgamatinei laimei patirti — tai gausus naudojimasis sakramentais, tais nuostabiais su Dievu susiartinimo įrankiais, kurie mus pašventina ir pripildo džiaugsmu bei ramybe. Neveltui mūsų Bažnyčia ragina priimti sakramentus, taikydama pranašo Izaijo žodžius "Jūs su džiaugsmu semsitės vandens iš gelbėjimo šaltiniu" (Iz. 12, 3).

Konvertitų antgamtinis džiaugsmas

Kaip žmogus, nuolat gyvendamas gražioje gamtoje, su tuo grožiu apsipranta ir pradeda jo nepastebėti, taip nekartą ir tikintieji, į tikėjimo paslaptis neįsimąstydami ir nematydami jų grožio, nemoka jomis džiaugtis. Neveltui ir Ch. Peguy tikintiesiems yra pasakęs: "Jūs, krikščionys, nepažįstate savo laimės. Jūs nepažįstate savo didybės". Norint tą laimę ir didybę pažinti, reikėtų įsiskaityti į apaštalų, ypač šv. Povilo, laiškus. Išeidamas iš Kristaus Mistinio Kūno tiesos, t. y. iš tos nuostabios artimybės ir gilaus ryšio, užsimezgančio tarp pakrikštytojo ir Kristaus, apaštalas tvirtina, kad Jame mes pasidarėme turtingi visa kuo (1 Kor. 1, 5). Dėl to jo laišškai yra pilni vilties, optimizmo ir paraginimo džiaugtis Viešpatyje.

Niekas taip neįvertina krikščionybės turtų ir tos šviesos atmosferos, kurioje jie turi teisę gyventi ar gyvena, kaip tie, kurie ilgesnį laiką tūnojo netikėjimo ar nuodėmės tamsybėse. Atsivertėlių džiaugsmą galima palyginti su aklojo džiaugsmu, kai jis praregėjo. Kai skaitome tokių atsivertėlių raštus, mus nustebina krikščionybės tiesų ir

praktikų spalvingumas, šviežumas ir aromatas, kuriuos jie pajunta ir išgyvena. Jų raštai pilni susižavėjimo krikščionybės grožiu. Jų širdis paplūsta laime, išgyvenant Dievo artumą. Nekalbėdami čia apie šv. Augustiną, kuris savo atsivertimą pasipasakoja nuostabaus grožio "Išpažinimuose", aprašydamas laimės ieškojimą nuodėmėje ir jos suradimą Dievuje, paimkime porą mažiau žinomų mūsų laikų atsivertėlių. Vienas jų yra prancūzų rašytojas Leon Bloy (†1917), o kitas — vokiečių rašytojas Julius Langbehn (†1907).

Leon Bloy, atsivertęs jaunystėje ir vėliau turėjęs įtakos daugeliui žymių

žmonių, padėdamas jiems atsiversti, šiandien vis labiau vertinamas rašytojas, su savo šeima gyveno, labai vargdamas ir badaudamas. Jo labai sunki medžiaginė padėtis ir nežmoniškas jautrumas visą gyvenimą pavertė kančia. Tačiau nepaprastai gilaus tikėjimo ir uolaus praktikavimo dėka, kaip matyti iš jo dienoraščio, vis prasiveržia iš tų kentėjimų tamsos džiaugsmo ir laimės spinduliai. "Aš negalėdavau įeiti į bažnyčią, neliedamas ašarų, kaip tas tremtinys, kuris mato iš tolo savo brangią tėvynę", taip sako jis apie tas džiaugsmo ir gilaus tikėjimo ašaras, kai kiekvienoje bažnyčioje išgyvendavo dangaus prieangį. "Aš kentėjau daug daugiau negu kas nors galėtų tikėti", sako jis kitoje vietoje, "bet aš gavau ir kasdien gaunu tiek negirdėtų malonių, kad negaliu būti nelaimingas. Aš gaunu, tartum koks šventasis, malonę kasdien priimti garbingąjį mūsų Viešpaties kūną ir aš patiriu tokių malonumų, kad daug kartų reikėjo man pastangų susilaikyti bažnyčioje nuo raudojimų". Jo mistiška meilė kančiai, kančios ieškojimas ir josios vaidmens tikinčiojo gyvenime nepaprastas pabrėžimas palenkė jį parašyti tuos nuostabius žodžius, kurie primena, kad krikščionybė yra pats didžiausias žemėje galimos laimės šaltinis: "Į rojų žengiama ne rytoj, ar po dešimt metų; į jį įžengiama šiandien, esant neturtingiems ir nukryžiuotiems".

Kitas atsivertėlis, Julius Langbehn, kurs po atsivertimo buvo taip įsitikinęs ir taip brangino religinę tiesą, galėjo sakyti: "Už tiesą privalome sau širdį iš kūno išplėsti". Tasai atsivertėlis junta, kad jis yra danguje ir tos savijautos negali išblaškyti jokios kančios, nes "kai man blogai sekėsi, aš jaučiausi geriausiai".

Savo atsivertimą vertindamas, jis mato jame nusigręžimą nuo antraeilių ir atsigręžimą į pirmajies vertybes. Patyręs ir išgyvenęs sakramentų priėmimo džiaugsmą, jis pasisako, kad tas, kuris kartą išganymo šaltiniais buvo pagirdytas, jau negali nuo jų atsiitraukti. Jis sako, kad vienintelė vieta, kur jis tikrai ramus jaučiasi, yra katalikų bažnyčia, į kurią įėjęs, jis nenorįs išeiti, nes ten jaučiasis tartum danguje. Būdamas bažnyčioje vienas su Vienu, jis sakosi tiek jaučias laimės, kad iš susižavėjimo ir susijaudinimo pradėdąs širdyje jausti net fizinį skausmą. Ir skambančius "Viešpaties Angelui" varpus jis kartais išgyvena tartum komuniją. Kaip tad džiaugsmingai suskamba po atsivertimo jo žodžiai: "Pagaliau aš vėl turiu namus ir tėvynę!" Šitokius jausmus jis yra savo laiškuose reiškęs vyskupui Keppler.

Šventųjų mistikų laimė

Nuostabu ir įdomu yra tai, kad daugiausia džiaugsmo pareiškia tie, kurie gyvena kiečiausią atgailos ir savęs atsižadėjimo gyvenimą. Čia turiu galvoje griežtuosius trapistų, kartūzų, karmeličių ir kitus panašius kontempliatyvius vienuolynus. Šiuose vienuolynuose daugiausia iškyla mistinių, Dievo artumu svaigstančių sielų. Tiesa, tos sielos turi ir tokių kančios pergyvenimų, apie kurių skaudumą neturi jokio supratimo tie, kurie tokių dalykų nėra patyrę. Dar nuostabu ir tai, kad net tirščiausi kančios debesys beveik niekad jiems visiškai neaptemdydavo Dievo artumo šviesos.

Viena tokių mistinių sielų, tur būt, nedaug kam žinoma, buvo karmelite Švenč. Trejybės Elzbieta († 1906). Ji mirė tik 26 m. amžiaus, tačiau jau buvo didžiomis Dievo malonėmis subrandinta. Ji vis labiau ir labiau į sa-

ve atkreipia dvasiniu gyvenimu besidominčių dėmesį. Nežiūrint griežto karmelitės gyvenimo, jos dvasios viršūnės nuolat buvo panardintos džiaugiuose Dievo artumo spinduliuose. Štai keli sakiniai iš jos dienoraščio: "Savo brangioje Karmelio vienvėje, kur esu viena su vienu Dievu, suradau dangų žemėje... tai paankstintas dangus... aš jį nešioju savyje... aš ragauju, aš patiriu nežinomų džiaugsmų — tai skausmo džiaugsmas!... tas didysis džiaugsmas didėja, didėjant kančiai... viską mes matome tik vienintelėje tikroje Jo šviesoje, ir šita šviesa mums rodo, kad kiekvienas skausmas — tai didžiausias Dievo meilės įrodymas, kurį Dievas savo tvariniui gali duoti". Tai įrodymas, kad gilus tikėjimas ir Dievo artimybė yra tartum saulė, kuri viską nušviečia, sušildo ir nuspalvina. Tokių sielų pergyvenimai tai yra apčiuopiamas įrodymas, kad evangelija, toji linksmoji naujiena, nėra tuščias bevertis žodis ir kad Dievas yra "neįkainuojama saldybė, kuria pasaldinama visa tai, kas kartu" (šv. Augustinas). Bet kaip jau esu pastebėjęs ir dar kartą pabrėžiu, tą Dievo saldybę pilnai išgyventi tegali tik tas, kuris įstengia atsipalaiduoti nuo visa to, kas nėra Dievas, ir kuris, kaip šv. Augustinas, pribrešta prie to supratimo, kad nuostabiu Dievo meilės švelnumu tegali džiaugtis tie, kurie nieko šalia Dievo nemyli, arba myli dėl Dievo ir Dievuje tokiu būdu, kad toji žemiškoji meilė Dievo neužstoja ir neaptemdo.

Prie šitokių nuostabių džiaugsmo šaltinių buvo priėjęs ir didysis muzikas Beethovenas, iš kurio kurtumo kančios gimė Devintoji džiaugsmo simfonija. Anot šito giliai tikinčio muziko, "išrinktieji gauna džiaugsmą per skausmą — durch Leiden Freude".

Baigiant šiuos straipsnius laimės klausimu, kurių dar du buvo paskutiniuose šio žurnalo numeriuose, norėtu si pridurti kai kurias išvadas, tvirtinimus, įspėjimus. Kaip malonumas dar nėra laimė, taip skausmas ir kančia ne būtinai reiškia nelaimę.

Trupiniais bado nepasotinsi, o tvariniai, anot šv. Jono nuo Kryžiaus, yra tik trupiniai. Štai kodėl mūsų dvasios badą pasotinti, jos tuštumą užpildyti ir nuraminti tegali tik Tvėrėjas.

Kas vien tik pojūčių malonumuose skęsta ir dvasinių džiaugsmų niekad neišgyvena ir nepatiria, tas negali palyginti vienų su kitais, o negalėdamas palyginti, nepažįsta dvasinių džiaugsmų pranašumo.

Kas antgamtinį džiaugsmą išgyvena, tas yra įskiepijamas prieš nuodėmę. Ir R. Plus sako, kad "tiems, kurie gerė iš šaltinių, yra šlykštus vanduo iš kranų".

Pagrindas, kodėl mes taip bijome kryžiaus—kančios yra tas, kad pamirštame Nukryžiuotąjį, pasirinkusį kryžių iš meilės.

Giliai tikįs neprašo iš Dievo laimės, bet paties Dievo, nes, anot šv. Tomo, laimė ir Dievas yra tas pat.

Įsidėmėtina L. Bloy nuotaika: "Esu krikščionis, todėl visiškai nereikalauju būti laimingas!" Reiškia, jis galvojo, kad krikščionybė pati savyje turi tiek džiaugsmo šaltinių, kad nėra reikalo jų kur nors kitur šalia jos ieškoti. Taip jautė tas, kuris, nežiūrint begalinio medžiaginio skurdo ir visokių aštriaušių kančių, nerado reikalo per daug liūdėti, nes, jo žodžiais, "yra tik vienas liūdesio pagrindas — kad nesame šventieji".

Baigsime krikščionybės priešo Fr. Nietzsche įspėjimu: "Jei tu nori sielos poilsio ir laimės, tai tikėk!"

I T A K A R T A gyveno nuostabus valdovas. Buvo tikrai nuostabus, nes valdė daug žemių. Būtume galėję keliauti ištisas dienas, net ištisas savaites, ir vis dar nebūtume priėję jo karalystės ribų. Gyveno jis puikioje pilyje, pastatytoje iš aukso ir brangiųjų akmenų. Pilį supo didžiulis sodas, pilnas gardžiakvapių gėlių, sultingų vaisių ir paukščių giesmių. Tačiau pats nuostabiausias dalykas tame sode buvo jaunatvės šaltinis. Jo vanduo turėjo nepaprastą galią: kas iš jo atsigerdavo, tapdavo, jaunas ir stiprus visiems amžiams; toks žmogus neseno ir nemirė. Valdovas taip pat turėjo didelį skaičių tarnų.

Nuostabus tas valdovas buvo, kadangi valdė daug šalių. Tačiau buvo dar nuostabesnis savo paties ypatybėmis. O turėjo tikrai neįprastų galių. Viena jų buvo, jog vienu savo skeptro mostelėjimu galėjo padaryti daiktų, ir žmonių, ir gyvulių, ir paukščių, ir žuvų, ir visa, ko tik norėjo. Iš nieko vienu savo skeptro mostelėjimu! Argi tai nebuvo nuostabi galia? Antra, valdovas galėjo skaityti savo valdinių mintis. Vienu žvilgsniu į akis jis žinojo, kas dėjosi širdyje. Valdiniui prisiartinus ko nors prašyti, valdovas žinojo prašymą pirm negu žmogus spėdavo atverti savo lūpas.

Kai kas gal pamanyt, jog tas valdovas turėjo būti išplūkęs ir žiūrėti su panieka į savo valdinius. Visai ne. Tiesa, jis buvo teisingas. Bet taip pat buvo neapsakomai geras. Ir kaip mylėjo savo tarnus! Leido jiems naudotis tuo puikiu pilį supančiu sodu, kaip savu. Jie visi buvo ragavę jaunatvės šaltinio vandens ir dabar nemirtingi, trykštą grožiu ir jaunatviška jėga.

P A S A K A -

N E P A S A K A

A. TAMOŠAITIS, S. J.

Jiems net buvo leista po vienu stogu gyventi ir valgyti už vieno stalo su valdovu. Galime suprasti, kaip tie tarnai mylėjo savo valdovą ir jo šeimą.

* * *

Tačiau vieną dieną įvyko kažkas baisaus. Būrys tarnų suruošė prieš valdovą sąmokslą. Matė, jog buvo jauni, gražūs ir nemirtingi. Valdovas dalijosi su jais savo sodu, pilimi ir tais pačiais valgiais. Bet, užuot buvę jam dėkingi už visas tas dovanas ir savo pačių išaukštinimą, tie tarnai nutarė pasigrobtį patį valdovo sostą! Tačiau jų sąmokslas negalėjo palikti paslėptas nuo valdovo žvilgsnio. Jų akys per daug aiškiai išdavė, kas buvo jų širdyje: gėdinga savimyla, su niekuo nesiskaitęs smurtas ir juodas nedėkingumas. Ir tą jų sąmokslą valdovas atitinkamai nubaudė. Vieni skeptro mostelėjimu jie tapo paversti bauriais žvėrimis — slibinais. Išmesti lauk iš valdovo rūmų, jie dabar šliaužiojo aplinkui, nuodydami visa, ką tik paliesdavo jų mirtį nešąs alsavimas. Tik vieną dalyką išsinešė su savimi iš valdovo dvaro: kadangi buvo gėrę iš jaunatvės šaltinio, dabar turėjo amžinai būti gyvi — amžinai baurūs, amžinai prakeikti, amžinai skausmo graužiami.

Kai kas pagalvos, jog valdovas, juos nubausdamas, pasielgė per griežtai ir neteisingai. Bet jie gavo, ką buvo užsipelnę. Argi būtų buvę teisinga prieš likusius tarnus, — ištikimus, mylinčius savo valdovą ir pasiruošusius net mirti už jį, — jei būtų gavę tą patį atlyginimą su tais, kurie spiovė į valdovo įstatymus ir sutepė savo širdį gėdingu sąmokslu? Tačiau išblaškyti visiems abejojimams valdovo gerumu, pažiūrėkime, kas įvyko netrukus po to.

* * *

Vieną dieną valdovas šitaip prašneko į savo šeimą:

— Mes esame tokie turtingi, turime tiek daug galios, esame pilni laimės ir džiaugsmo. Dalinkimės savo džiaugsmu ir laime su kitais. Žinote ką? Pasi-darykime ypatingą valdinių būrį ir apipilkime juos laime ir džiaugsmu.

Ir, valdovui mostelėjus savo skeptru, viename jo karalystės klonyje stauga atsirado du žmonės — iš niekur nieko, vienu skeptro mostelėjimu — vyras ir moteris. Abu jauni, pilni grožio ir jėgos. Ir jiedu vienas kitą mylėjo. Pažvelgę aplink, jie matė, kokia graži buvo jų gyvenamoji vieta. Ten buvo pilna saulės, džiaugsmo, šviesos ir puikių vaisių. Ligai, kančiai ir liūdesiui ten nebuvo vietos. Ir jie praminė savo klonį džiaugsmo slėniu. Valdovas buvo jį padaręs pagal savo paties sodą; tik jis buvo mažesnis ir tenai nebuvo pilies. Argi tai nebuvo nuostabi jo dovana tai žmonių porai? Tačiau tai nebuvo viskas, ką jiedu iš valdovo gavo. Kiekvienas jų — jie patys, jų vaikai ir vaikų vaikai — prieš mirtį turėjo būti paimti į valdovo sodą. Tenai jiems turėjo būti duota gerti iš jaunatvės šaltinio. Tai turėjo padaryti juos jaunais ir nemariais. Po to jie turėjo būti paimti į valdovo rūmus ir priimti į jo šeimą, kaip jo paties sūnūs ir dukterys. Valdovo pasiuntinys pranešė apie visa tai tiems dviem žmonėms. Kaip jų širdys plakė laime! Ir už visa jų buvo paprašyta tik vieno dalyko: būti dėkingais ir klausyti gerojo valdovo, iš kurio gi turėjo visa, net savo pačių būti! Ir kaip lengva gi buvo būti dėkingiems. Argi ne kiekviena gėlė, kurią matė, kiekvienas paukštis, kurio čiulbesio klausė, kiekvienas vaisius, kurį valgė, nepasakojo jiems apie valdovo gerumą, išmintį ir didį dosnumą? Be to, jų mintijimas buvo toks aštrus ir

gyvas, ir jų širdį traukė visa, kas gražu ir kilnu. Kaipgi jie galėjo nemylėti ir neklausyti savo gerojo valdovo?

* **

Biaurieji slibinai dideliu pavydu stebėjo tą laimingą žmonių porą džiaugsmo slėnyje. Ir jų piktavalėse širdyse kilo pražūtingas sumanymas — sugriauti tų žmonių laimę ir įstumti juos į skurdą ir nedalį. Jie veikiai išdirbo veikimo planą: vartos klastą. Tačiau turėjo elgtis atsargiai: negalėjo gi pasirodyti, kas iš tikrųjų buvo — biaurūs, atstumia žvėrys. Dėl to vienas jų pasivertė į jauną, patrauklų vyrą ir nuėjo pas tą laimingą porą apsilankyti. Kaip svečias. Patarė jiems netikėti valdovo žodžiais ir peržengti jo įstatymus. Vos tik tai padarysiau, tapsiu patys karaliumi ir karaliene, besėdinčiais tenai pilyje ir bevaldančiais jo plačiąsias žemes. O tie, ir patikėjo suvedžiotajui, pasielgė pagal duotą patarimą. Bet tuojau pat jų akys išvydo ateinantį valdovo pasiuntinį, atnešantį gąsdinančią žinią.

— Kadangi suabejojote mano žodžiais, — kalbėjo pasiuntinys valdovo vardu, — ir atsilyginote už mano dovanas neklausymu ir nedėkingumu, jūsų gyvenamoji vieta taps nederlingais tyrais, o jūs patys būsite palikti biauriųjų slibinų malonei, kurių mieliau sutikote klausyti negu manęs.

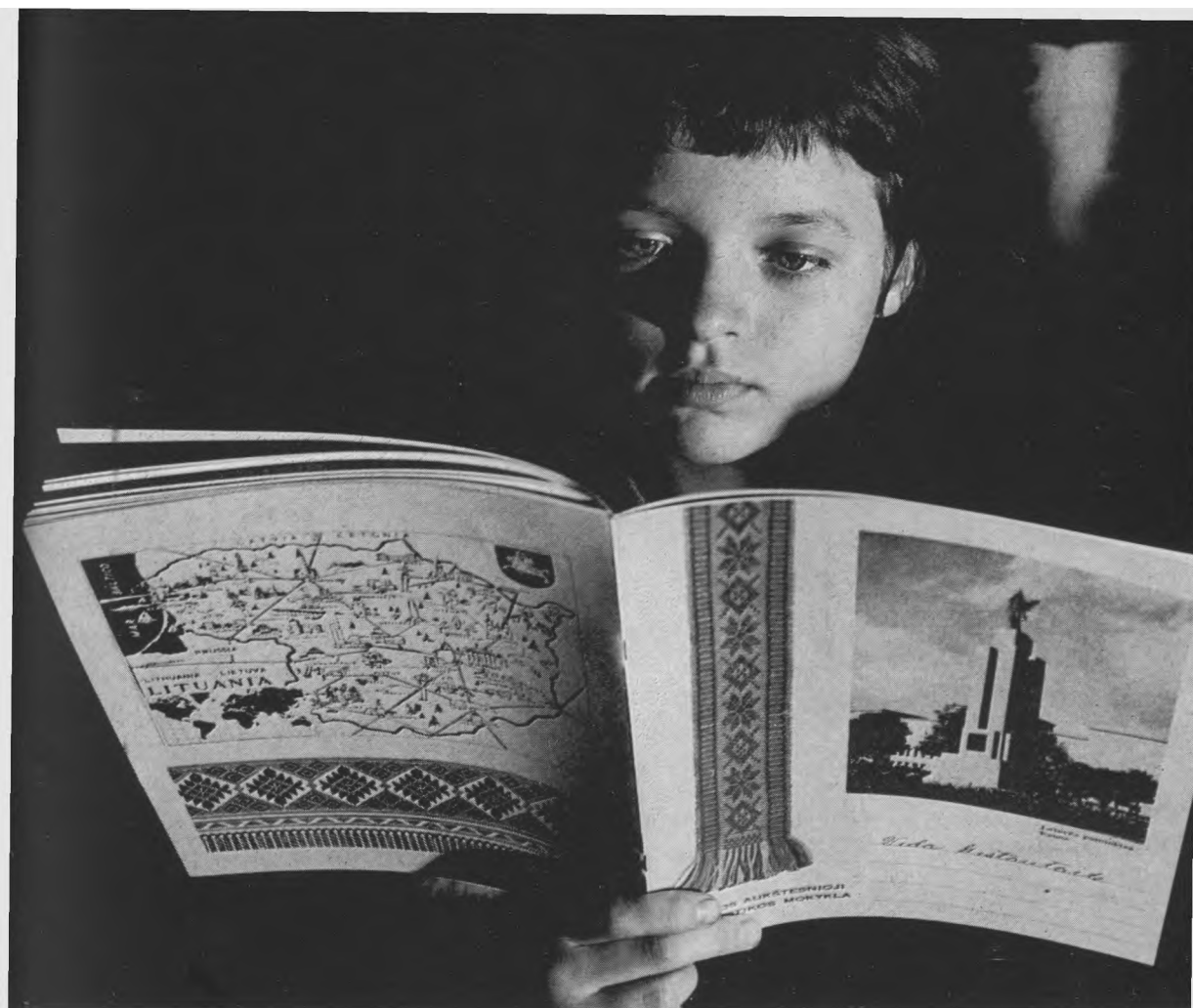
Dar nespėjo tie žodžiai nuskambėti, kaip džiaugsmo slėnis pavirto akmenuota pelke, priaugusia usnių ir erškėčių. Į jį atėjo badas, kančia ir ligos. Prarastas buvo džiaugsmo slėnis. Prarastas pažadas gerti iš jaunatvės šaltinio. Prarastas pažadas būti priimtiems į valdovo šeimą. Prarasta valdovo meilė ir tėviškas prielankumas. Ir dar daugiau. Su išgąščiu pastebėjo, jog jų galvojimas, anksčiau toks gilus ir gyvas, dabar buvo atbukęs ir lėtas. O jų

valia, nors vis dar traukiama kilnių ir aukštų dalykų, tuo pačiu metu buvo pamėgusi biauriuosius slibinus ir jie dabar dažnai pasigėrėdami pildė jų žemus ir gėdingus paliepiumus. Ir jiedu ėmė vadinti savo klonį vargo slėniu.

Bet kodėl gi jie nesigailėjo savo nusikaltimo ir nėjo pas valdovą atsiprašyti? Viena, jie džiaugėsi, kad bausmė buvo, palyginti, švelni. Valdovas galėjo juos daug griežčiau nubauti. Bet jis vien atėmė nuo jų, kas buvo jo paties dovana. Antra, gailėtis neužteko. Jie turėjo atiduoti valdovui, ką buvo iš jo pagrobę. Savo neklausymu jį apiplėšę, atimdami jam priklausančią garbę, ir dabar reikėjo ją grąžinti. Bet tai buvo neįmanoma. Vien karalius arba karališkos šeimos narys galėjo duoti karališką pagarbą. O jie buvo vien tarnai. Be to, jie buvo save pažeminę iki vergo laipsnio, pildydami biauriųjų slibinų užgaidas. Jiems neliko nieko kito, kaip leisti liūdnas dienas vargo slėnyje — jiems patiems, jų vaikams ir jų vaikų vaikams.

* **

Praėjo daug metų. Kartą valdovo sūnus iškeliavo apžiūrėti savo tėvo karalystės. Apsilankęs daugelyje vietų, vieną dieną užtiko keistą slėnį tolimame karalystės kampe. Jo gyventojai kada nors turėjo būti aukštos kilmės tauta. Juose aiškiai matėsi praeities didybės ir taurumo liekanos. Bet kaip jie galėjo tapti tokie suskurdę, be džiaugsmo ir taip žemai puolę, su pamėgimu pildą biaurių slibinų valią? Ir gyventojai papasakojo savo liūdną istoriją. Juo ilgiau valdovo sūnus klausėsi, juo labiau jo kilnioje širdyje ėmė degti troškimas padėti. Jie patys bejėgiai išsivaduoti iš savo skurdo. Bet jis galėjo grąžinti jiems, ką buvo praradę, ir juos vėl padaryti laimingais. Jis buvo valdovo sūnus ir galėjo grąžinti kara-

*JEI PO AMŽIŲ KADA SKAUDŪS PANČIAI NUKRIS
IR VAIKAMS UŽTEKĖS NUSIBLAIVĖS DANGUS,
MŪSŲ KOVOS IR KANČIOS, BE RYTO NAKTIS
AR JIEMS BESUPRANTAMOS BUS?*

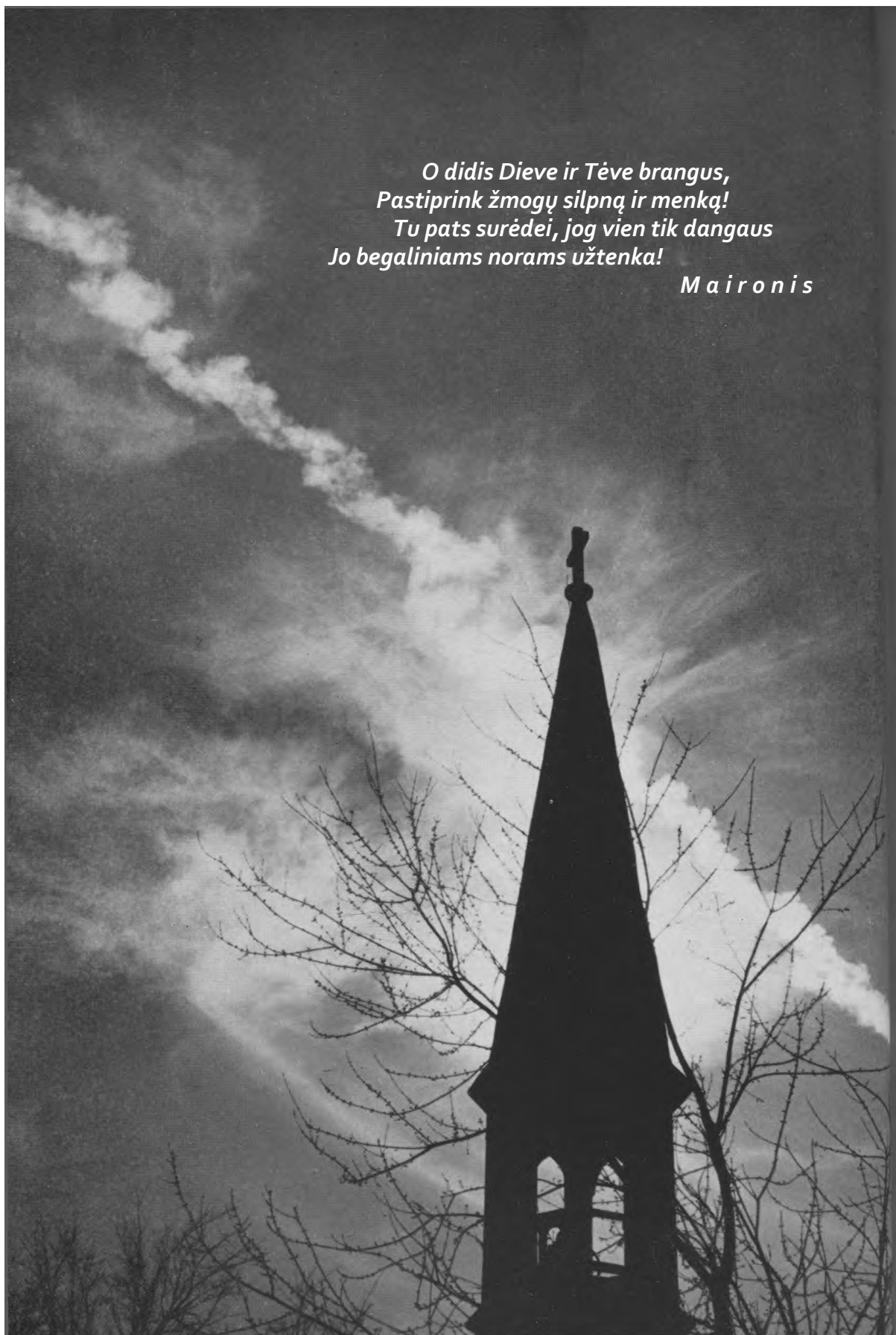
*KĄ MUMS ŽADA RYTOJUS? ... TIKĖK, JEI GALI!
NES IR KAIP BEGYVENT IR KENTĖT BE VILTIES?
RODOS, DIEVAS UŽMIRŠO! . . . O ŽMONĖS MIELI,
PALAUK, IKI RANKĄ IŠTIES!*

*O TAČIAU MES, BE AŠARŲ JUNGĄ DIENOS
NEŠDAMI, BE NAKVYNĖS KELIAUJAME SAU,
AR MUMS AUDROS UŽKAUKS, AR KAS KELIĄ UŽSTOS,
AUKŠČIAUSIAS TARNAUJAME TAU!*

MAIRONIS

*O didis Dieve ir Tėve brangus,
Pastiprink žmogų silpną ir menką!
Tu pats surėdei, jog vien tik dangaus
Jo begaliniam norams užtenka!*

M a i r o n i s

Darbas...

Malda...

Susitelkimas...

Galingas ryžtas ir šviesi viltis

lišką garbę. Baigęs klausyti jų liūdnos istorijos, valdovo sūnus atsistojo, padėjo į šalį savo karališkus drabužius ir apsilvilo jų skurdžiais rūbais. Dirbo drauge su jais laukuose, valgė jų paprastą valgį. Tapo vienu iš jų. Jis dabar buvo vargo slėnio gyventojas. Kartu tebebuvo ir valdovo sūnus. Po to vieną dieną grįžo pas savo tėvą ir tarė:

— Tėve, aš tavo sūnus. Bet dabar taip pat esu vargo slėnio gyventojas. Kaip jų atstovas, prašau jiems atleisti. Prašau vėl juos mylėti ir globoti savo tėviška ranka, leisti jiems gerti iš jaunatvės šaltinio ir paskui priimti į mūsų šeimą, kaip savo vaikus.

— Mano sūnau, — atsakė valdovas, — tebūnie, kaip sakai. Aš jiems visa atleidžiu. Kadangi tu juos taip myli, tuos vargo slėnio gyventojus, kurie turi tyrą širdį, jau dabar paskelbiu savo vaikais ir pilnateisiais karališkos šeimos nariais. Juos mylėsiu visa savo širdimi. Taip pat pažadu, jog mano pilis ir ją supas sodas bus jų nuosavybė. Tačiau mes juos paliksime vargo slėnyje iki mirties. Noriu jiems duoti progą būti narsiais kariais kovoje su bauriaisiais slibinais. Duokime jiems savo rūmus ir leiskime sėsti už mūsų karališkojo stalo, kaip pergales atpildą.

Pats valdovo sūnus nuvyko pas vargo slėnio gyventojus pranešti tos džiugios naujienos. Koks buvo jų džiaugsmas! Po to valdovo sūnus dažnai ten lankėsi, iš kartos į kartą. Jis gi visada buvo jaunas ir niekada neseno. Dažnai pasakodavo apie savo ir jų tėvą, laukiantį jų savo rūmuose, apie pilies grožį ir ją supantį sodą, apie jaunatvės šaltinį. Ragino laikyti savo širdį tyrą ir narsiai kovoti prieš bauriuosius slibinus. Taip pat nuostabi jėga sklido nuo jo ant kiekvieno,

kas tik prie jo prisiartindavo. Motinos atnešdavo jam savo mažyčius, prašydamos uždėti savo rankas. Jauni vyrai ir mergaitės, planuoją sukurti šeimos židinį, prašydavo palaiminti savo ateitį. Jis leisdavo save nuvesti pas ligonius ir juos paguosdavo. Ir žinote, kas būdavo, jei kas mirdavo, turėdamas tyrą širdį? Toks mirusysis būdavo nunešamas prie jaunatvės šaltinio pilies sode. Ten jis vėl atgydavo, tapdavo jaunas ir pilnas jėgų. Po to išvydavo, kaip atsiveria auksiniai pilies vartai, ir išėjęs valdovas priimdavo jį ištiestomis rankomis, prispausdavo prie savo mylinčios širdies ir nusivedavo į niekada nesibaigiantį džiaugsmą.

* **

Paskutiniai pasakos žodžiai yra, jog dėkingi vargo slėnio gyventojai pastatė valdovo sūnui paminklą. Tai buvo statula, vaizduojanti jį pilną karališkos didybės, bet drauge pilną meilės ir užuojautos.

Skaitytojui bus tapę aišku, kodėl ši pasaka pavadinta nepasaka. Ji papasakojo, kas iš tikrųjų yra įvykę žmonijos istorijoje. Tas nuostabus valdovas yra Visagalis Dievas. Pilis ir ją supas sodas — dangus, kuriame gyvena. Valdovo tarnai — angelai. Dalis jų nupolė ir tapo paversti bauriais demonais. Visa kita nėra reikalo aiškinti. Tik turėtume padaryti vieną dalyką: įvykdyti pasakos galą — pastatyti valdovo sūnui Kristui paminklą. Ne iš akmens ar žalvario, o daug gražesnę ir garbingesnę — iš kūno ir sielos. Kiekvienas krikščionis gali ir turi būti toks paminklas savo gyvenimu, kad kiti jame matytų Atpirkėjo tyrą širdį ir didžią meilę artimui, trumpai, kad jame matytų Kristų.

MAŽOJI TREMTIES LIETUVA

PETRONĖLĖ STOČKUTĖ - ABROMAITIENĖ

IETUVIS kruvina žaizda širdyje įkėlė koją kad ir svetingon, bet svetimon žemėn. Nemokėdamas kalbos ir susidūręs su svetimais, savo sielai kartais labai tolimais papročiais, pirmaisiais metais patyrė daug karčių nusivylimų. Tada paliktos tėviškės prisiminimai, ilgesys ir meilė dar buvo taip šilti ir gyvi. Kažin ar tada būtume atradę galvojančių negrįžti, kai keliai bus atviri?

Bet lemtis buvo kita. Bėgo mėnesiai, bėgo metai, ir durys į namus ilgam laikui užsitrenkė. Tuo metu daug kas pasikeitė. Lietuvis nugalėjo kalbos sunkumus, susirado pelningesnę ir patogesnę darbą, įsigijo net naujas profesijas, namus, mašinas ir daugelį kitų gyvenimo palengvinimo bei pagerinimo priemonių. Taip svetima žemė pamažu darėsi mielesnė, o paliktieji namai po truputį tolo ir gražiausi prisiminimai blėso. Laikas išgydė žaizdas ir išdžiovino ašaras. Laikas pririšo lietuvių prie svetimos žemės, kuri per jo vaikus, gimusius ir augančius jau šiame krašte, tampa kaskart vis šiltesniais ir jaukesniais namais. Modernieji gyvenimo malonumai tartum užliūliuoja kad ir iš sunkaus darbo grįžusį į namus, ir mažai laiko belieka net pagalvoti apie anapus esantį skurdą ir kančias, kurias patiria ten pasilikusieji broliai, nešdami vergijos jungą. Gal graudu, gavus iš artimųjų

skaudų laišką, perskaičius liūdnas nuotrupas laikraštyje, ar Vėlinių bei Kūčių vakarą prisimenant gyvus ir mirusiuosius.

Išbėgo lietuvis iš savo krašto tuščiomis rankomis, nespėjęs pasiimti net saujos žemės, iškentėjęs pakelėse daug skurdo ir vargo, bet su savimi išsinešė mažutę Lietuvos dalelę, kuri kaip šventa relikvija jį lydėjo ir guodė net sunkiausiomis tremties valandomis.

Lietuvių skaičiui išeivijoje didėjant, toji pati tėvynės meilės ugnelė suvedė juos į organizacijas ir bendruomenes, ir taip atsirado "Mažoji Tremties Lietuva". Norint šią atskilusią tautos dalį išlaikyti gyvą, reikia ją nuolat ugdyti ir puoselėti, kad, laikui atėjus, būtų galima ją atgal įsodinti ten, iš kur buvo išplešta. Išbėgdami išsinešėme savo kalbą, tikybą, tradicijas, papročius, kuriuos praradę, pasiskandinsime svetimųjų jūroje visą Tremties Lietuvą. Šitas pavojus ypač didelis čia gimusiam ir augančiam jaunimui, kuris Lietuvos nematė ir ją pažįsta tik iš pasakojimų ar skaitymų. Nuo pat kūdikystės jis suauga su šia žeme ir mokykloje išmokomas jos dainų, pasakų ir meilės. Iš čia ir kyla pagrindinis lietuvių tėvų uždavinys — rūpintis, kad jaunimas pajėgtų nors ir iš tolo mylėti tėvų žemę ir, vyresniesiems pasitraukus iš lietuviškojo darbo barų, užimtų jų vietas. Čia ir susi-

duriame su problema, kaip tą meilę jaunimui perduoti.

Pirmasis kelias jaunimui į Lietuvos meilę ir jos reikalų gynimą yra lietuviška kalba, kurios pagrindinė mokykla yra šeima. Šitas darbas prasideda nuo pat pirmųjų vaiko žodžių. Pradžioje jis lengvas ir be problemų, kai vaiko pasaulis sukasi tik apie tėvus. Bet vos tik jis peržengia namų slenkstį, vis daugiau ir daugiau įpranta į svetimą kalbą ir, pradėjus lankyti mokyklą, ši kalba jam tampa sava ir daug lengvesnė už gimtąją. Vaikas, ieškodamas lengvesnio kelio, ir namuose pradeda vartoti svetimą kalbą. Tėvams skaudu, kai vaikai tarp savęs šnekasi svetima kalba, bet nenori ir nuolat su vaikais bartis, verčiant juos kalbėti lietuviškai. Daugumas atleidžia namų vadeles, ir namie vartojama kalba tampa dvilypė: tėvai kalba lietuviškai, o vaikai atsako angliškai. Kai kurie net patys pradeda su vaikais kalbėti angliškai, nors ir labai netiksliai. Tuo būdu daroma žala vaikams. Gaila, kad tai pasitaiko tokiose šeimose, kur tėvai labai dideliu užsidegimu dirba kokią nors visuomeninę lietuvišką darbą. Nejaučia, kad patys kerta šaką, ant kurios sėdi. Tai yra mūsų nutautimo šaknys išsivijoje. Jei vaikas šeimoje gerai neišmoks lietuvių kalbos ir jos nemylės, bet pradės net nekęsti, tai nelaukime, kad jo širdyje lietuviški reikalai užimtų kokią nors vietą. Tiesa, kad Amerikoje yra daug čia gimusio ir augusio jaunimo, kuris dirba ir sielojasi Lietuvos reikalais, bet būkime tikri, kad šis jaunimas niekad nesigėdijo lietuvių kalbos.

Netiesa, kad lietuvių kalba gadina anglų kalbos akcentą. Mažas vaikas gali gerai išmokti ir vieną, ir kitą kalbą, nesugadindamas nei vienos, nei kitos akcento. Labai daug mūsų vai-

kų, namie su tėvais kalbėdami lietuviškai ir lankydami šeštadienines li-tuanistikos mokyklas, anglų kalbos mokyklose yra pirmaisiais mokiniais ir anglų kalboje pralenkia net daugelį amerikiečių.

Neverta per daug nusiminti, jei vaikai tarp savęs kalbasi angliškai. Jie daugiau laiko praleidžia angliškose mokyklose su angliškai kalbančiais draugais negu su savo tėvais namie. Bet jeigu lietuvių kalbos jie bus gerai išmokę priešmokykliniame amžiuje ir paskui šeimoje nuolat ją vartos bei šį tą skaitys, tai jos niekad nepamirš. Todėl tėvai su vaikais turi kalbėti tik lietuviškai, švelniai pataisydami jų klaidas. Mažesniesiems reikia kasdien bent po truputį paskaityti, o jau mokančius skaityti reikia raginti, kad patys ką nors lietuviškai skaitytų. Skaitymas yra didelė kalbos mokykla.

Leidžiant vaikus į lietuviškas šeštadienio mokyklas, nereikia taip elgtis, lyg užjaustum, kad vargšas vaikas praranda pusę laisvos dienos, bet stengtis jam parodyti, kad tai yra šventa pareiga. Vaikas, matydamas aiškų tėvų nusistatymą, tą pareigą atliks be murmėjimo. O mokykloje gausūs lietuviukų būriai priduos jam drąsos ir noro ją lankyti.

Antroji labai svarbi lietuviybės palaikytoja yra bažnyčia. Vaikas, lietuviškoje bažnyčioje paruošiamas sakramentams ir, reguliariai ją lankydamas, išmoks lietuviškai melstis. Kai kurios mūsų bažnytinės apeigos, persunktos lietuviškomis tradicijomis, žmogų kelia ir šildo. Tokias pamaldas lankydami svetimoje bažnyčioje, tos šilimos dažnai nejaučiame.

Šiame krašte, kur įvairios sekto savo religijas net pro duris perša, kur daug griauinančios ir ardančios įtakos

visoje aplinkoje, jaunimui neužteks tikėjimo pagrindų, gautų ruošiantis sakramentams. Čia tėvams į pagalbą ateina katalikiškos mokyklos. Kai kam atrodo, kad ten religijos yra per daug. Bet kol bendroji mokyklos programa nenukenčia, tol jų nekaltinkime. Neatrodo, kad programa nukentėtų, nes šias mokyklas baigę mokiniai kitose mokyklose drąsiai lenktyniauja su baigusiais viešąsias mokyklas.

Mes žinome, kokią vaidmenį katalikybė suvaidino baudžios laikais. Ir dabar Lietuvoje ji yra kiečiausias kevalas komunizmui. Prisimenu, kai laikiau egzaminus Vilniaus universitete pas V. Krėvę - Mickevičių bolševikų okupacijos metu. Po egzaminų jis paklausė, kokiai organizacijai priklauso. Gavęs atsakymą, jis man ištarė nepamirštamus žodžius: "Laikykis savo įsitikinimų. Anais laikais Lietuvą išgelbėjo katalikybė, tik ji išgelbės ją ir šiais laikais". Tai buvo žodžiai kairiųjų pažiūrų vadinamo žmogaus.

Kita labai svarbi lietuviybės palaiikymo priemonė yra organizacijos. Joms turėtų priklausyti ir vaikai, ir jaunimas, ir suaugusieji. Ypač nepamirštini vaikai, nes ir jaunimo organizacijose paprastai dalyvauja tie, kurie jau buvo vaikų organizacijose. Paprastai jaunimas į organizacijas eina savo noru, neverčiamas, nes jį ten kažkas traukia. Jaunimas žino, kad tai yra vieta, kur jis gali laisvai pareikšti savo idėjas, palikti valandėlei mokyklos rūpesčius, pabendrauti su kitais ir lavintis įvairiose srityse, ruošiant malonias pramogas. Nereikia pagaliau nusiminti, jeigu dabar jaunimo organizacijose dažnai skamba anglų kalba. Tai yra tragiškoji išeivijos gyvenimo pusė, prieš kurią reikia kovoti, bet ir per daug nesijaudinti, jei matome, kad rezultatai menki. Lietuviška organiza-

cija vis tiek jaunimą laikys ištikimą lietuvybei.

Lietuviškose šeimose yra nemaža jaunučio atžalyno — vaikų, bet kiek mes jų matome lietuviškose organizacijose? Labai mažai. Dėl to galima kaltinti tik tėvus. Vaikai tikrai jose būtų, jei to norėtų tėvai. Bet kai kuriems tėvams atrodo, kad tai bereikalingas ir dėmesio nevertas dalykas. Daug patogiau, ypač šaltą žiemos dieną, visai šeimai pasėdėti šiltame kambaryje prie televizijos. Ramūs tėvai, ramūs ir vaikai. Užtenka vaikui mokyklos rūpesčių. Bet ar jie pagalvoja, kad po vieno kitų metų vaikai šalia jų jau nesėdės ir televizija nepasitenkins, bet eis ieškoti pramogų tokiomis keliais, kur ir patys abejos savo žingsnių tikrumu.

Mokykla vaiką moko, organizacija auklėja. Ypatingai šiame krašte viešosiose mokyklose auklėjimo labai pasigendama. Tad organizacijos čia turi ateiti pagalbon. Jos vaiką įpratina laikytis drausmės ir neužmiršti pareigos. Bendraudamas su kitais, vaikas išmoka draugiškumo ir nuolankumo. Organizacijos yra geriausia dirva pasireikšti sporte, dainose, literatūroje. Ir mūsų ateičiai organizacijos yra labai reikšmingos. Suprantama, kad mūsų tremties Lietuva laikysis tol, kol bus lietuviškų šeimų. Pavyzdžiai rodo, kad ten, kur viena pusė yra kitos tautybės, paprastai ir visa šeima atitrūksta nuo lietuviybės. Lietuviybę pratęsti gali tik tos šeimos, kuriose bus bendra kalba, religija, tradicijos ir papročiai. Jaunimas, bendraudamas savose organizacijose, vieni kitus pažįsta, susidraugauja ir sukuria lietuviškas šeimas. Kol lietuviška šeima neišsigims, tol bus gyva ir tremties Lietuva.

Vyresniųjų pareiga jaunimą globo-
ti ir remti, nesvarbu ar jie dar tik vai-

D. PETRUTYTĖ

LAISVĖ IR DRAUSMĖ

Upės vanduo niekada negalėtų pasiekti jūros, jei nebūtų krantų.

Rabindranath Tagore

Vienas kertinių akmenų, kuriais remiasi Montessori metodas — tai vaiko laisvė *paruoštoje aplinkoje*. Laisvės idėja yra vienas pačių svarbiausių jos metodo principų. Be laisvės negali būti ir drausmės, kaip be nepriklausomumo negali būti laisvės.

kai, ar jau universiteto studentai. Vyresniųjų pareiga yra jaunimą šiose sąlygose suprasti, įvertinti jų parengimus, suvažiavimus, stovyklas ir kitus užsimojimus.

Su Lietuvos žeme mus riša gražiausi prisiminimai, į ją mes buvome įaugę savo kūnu ir savo dvasia. Argi svetimo krašto patogumai galėtų taip greitai sunaikinti, kas mums pirmiau

Kalbant apie laisvę ir drausmę, pirmiausia reikia gerai įsisąmoninti, kad ne tas pats yra: laisvė ir palaidumas, drausmė ir prievarta. Tai iš esmės skirtingi dalykai, nors dažnai ir sutapatinami.

Laisvė auklėjime

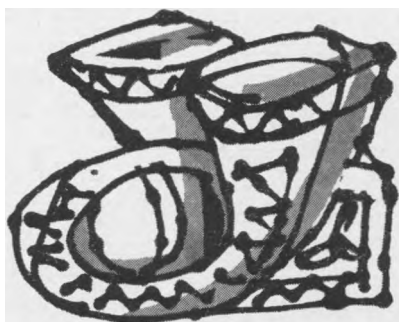
Paviršutiniški žmonės, kurie paprastai viską žino, bet nė į vieną dalyką nesigilina iš esmės, vos išgirdę apie Montessori metodą, tuojau jį apibūdina, sakydami: "Aa, Montessori, žinau, tai sistema, kur vaikams leidžiama daryti, ką jie nori! Aš su tuo nesutinku! Aš esu už drausmę!"

Štai čia ir glūdi pats didžiausias nesusipratimas, nes leisti vaikams daryti, ką jie tik nori, tai jau nebėra laisvė, o palaidumas, kurį pripažįsta ne Montessori, bet šiandieninės moderniosios pedagoginės srovės, kurios dažnai tariasi patobulinusios Montessori metodą. Daugelis mokyklų šią dieną, visą mokymo ir auklėjimo sistemą bando grįsti "laisvąja drausme", kur iš tikrųjų nėra jokios drausmės, o tiktai beribis palaidumas, kuris sudaroko vaiko - žmogaus asmenybę ir veda prie tinginystės bei nusikaltimų.

Montessori labai aiškiai yra atskyrusi laisvę nuo palaidumo, ir visi tie klysta, kurie mano, kad Montessori mokyklose vaikai daro, ką jie nori,

buvo taip brangu? Į šią žemę tremtinys niekad neįaugs, nors ir kažin kaip stengtųsi save įtikinti. Svetimoje dainoje visuomet girdėsis savo krašto daina ir svetima lanka sužydės savų pievų spalvomis. Šio jausmo iš širdies neištrins nei modernios mašinos, nei televizijos. Tai yra Dievo dovana kiekvienos šalies vaikui. Išlaikyti šią dovaną yra mūsų pareiga.

kas tik jiems patinka. Toli gražu ne! Skirtumas yra toks, kad, ką vaikai daro, ką jie veikia, tas jiems labai patinka, nes jie iš daugybės veiklos motyvų renka tokius, kurie labiausiai patinka. Jei tačiau kas nors to subtilaus skirtumo nesupranta ir nepajėgia atskirti laisvės nuo palaidumo, tai čia ne Montessori kalta, o žmonių ignorancija, lėkštumas bei paviršutiniškumas.

Ne tas yra laisvas, pagal Montessori, kuris galvoja, ką nori ir elgiasi kaip nori, darydamas kas tiktai jam patinka; laisvas yra tas, kuris galvoja tai, kas teisu ir elgiasi pagal tiesos nuostatus, o ne pagal savo užgaidas arba nevaldomus jausmus.

Montessori metodas, kaip Tėvas Drinkwater yra pasakęs, — tai begalinė laisvė daryti gera.

Pagal Montessori, kiekvienas, ne tik blogas, bet ir netvarkingas vaiko veiksmas turi būti tuojau pat sustabdomas. Tačiau ji pataria būti labai atsargiems, kad neapdairiu savo įsikišimu nesuardytume ir nesunaikintume gerų vaiko užsimojimų. Gerumas, — tai toji vaiko veikla, kuri jį veda prie savarankiškumo, tvarkos, darnumo, saviauklos ir drausmės. Blogis — tai kiekvienas veiksmas, kuris eikvoja vaiko kūrybines galias, gimdo netvarką, sąmyšį, nedrausmingumą.

Montessori metode laisvė ir drausmė yra du to paties dalyko neatskiriami aspektai, tai nelyginant dvi tos pačios monetos pusės.

"Nereikia manyti", sako Montessori, "kad laisvė yra kažkas, kas neturi jokių nuostatų ir taisyklių". Tikroji laisvė visuomet yra organizuota žmonių būseną. Ji yra saistoma protingų ir išmintingų nuostatų ir būtinai turi turėti ribas. Pirma, vaiko laisvė turi būti ribojama, atsižvelgiant į kitų reikalus bei interesus. Kitaip sakant, ji turi būti saistoma gero, mandagaus elgesio taisyklėmis.

Antra, kiekvienas daiktas, kurį vaikas vartoja, turi atitikti to daikto paskirtį. Jokiu būdu neleistina, kad vaikas naudotų daiktus kaip jam patinka. Pvz. kėdės yra sėdėjimui, bet ne traukinių darymui; lova poilsiui, bet ne tryptimui ir žaidimams ant jos; pagalvės turi būti lovoje, bet nevalkiojamos ant grindų; virimo puodai neturi tarnauti kaip žaisliukai ir t. t. Tik tokiu būdu vaikas supranta ir įsisąmonina daiktų paskirtis, išmoka gerbti ir branginti daiktus. Tatai ir veda vaiką prie natūralios drausmės.

Laisvė be ribų — tai palaidumas, kuris nieko bendra neturi su Montessori metodu. Pagaliau Montessori nekalba tik apie laisvę, bet ji kalba apie laisvę *paruoštoje aplinkoje*, kuri visais atžvilgiais yra pritaikinta vaiko plėtrai, atsižvelgiant į jo žmogiškuosius reikalavimus.

Daugelis mano, kad vaikas yra laisvas, jei jis paliekamas vienas savo paties nuožiūrai tarp gausybės žaislų arba gryname ore — parke, kur jis iki nuovargio gali lakstyti, daužytis, beprasmiškai laiptoti, suptis ar karstyti po medžius. Tokia laisvė, pagal Montessori, yra pakankama gyvuliukams

arba žvėriukams, bet ne vaikams, nes vaikų žmogiškieji reikalavimai yra kitokie negu augalų ar gyvulių. Vaikui nepakanka tik judėti, bet jam reikia dar patenkinti protą, socialinius, estetinius, tautinius, dorovinius bei religinius jausmus. Štai kodėl vaikui reikalinga aukštesnės rūšies paruošta aplinka su specialiomis auklėjimo priemonėmis, kurios įgalintų jį ne tik judėti, bet judėti tiksliai, prasmingai, grakščiai ir išmintingai. Tikrai tokie vaiko judesiai ir veiksmai tegal būti laikomi laisvais.

Drausmė montesoriniame auklėjime

Pirmiausia tenka pasakyti, jog tikroji drausmės samprata (lot. disciplina) nieko bendra neturi su baudimu ir prievarta. Drausmė — tai laikymasis tam tikros nustatytos tvarkos ir taisyklių tiek organizuotoje šeimos būklėje, tiek visuomeniniame gyvenime. Vidinės drausmės, pagal Montessori, negali pasiekti nė vienas, kuris nėra laisvas. Tai vėl vienas svarbiųjų nuostatų Montessori metode, kurį sunku suprasti senųjų metodų šalininkams arba mokytojams. Toji mintis, kad laisvi vaikai gali būti drausmingi vaikai, niekam netelpa galvoje. Pagal Montessori, ne tas individas yra drausmingas, kuris dirbtinai tyli ir nejudėdamas sėdi, kaip tai esti mokyklose, bet tasai, kuris veikdamas, judėdamas, santyki audamas su kitais, sugeba tvarkingai judėti, neužkliudydamas baldų nei draugų, žodžiu, sugeba valdytis ir gali paklusti išmintingoms gyvenimo taisyklėms. Išmintingos taisyklės visuomet turi derintis su vaiko plėtros pareikalavimais, kurie kiekvienoje plėtros pakopoje vis yra skirtingi. Kaip laisvam vaiko veikimui, taip ir drausmingam veikimui *būtinai yra reikalinga paruošta aplinka.*

Drausmės pagrindas — tvarka ir laisvė. Jei nėra tvarkos ir laisvės, tai negali būti ir kalbos apie drausmę. Pvz. jei vaikui iš pat mažens draudžiama judėti, jei jis laikomas gardelyje, pririštas vežimėlyje, lovutėje ar pagaliau ant rankų, toks vaikas negali būti ir drausmingas. Atimant iš vaiko judėjimo laisvę, sustabdomas ir drausmingumo plėtojimasis. Mažas vaikas turi turėti judėjimo laisvę, kad jis galėtų koordinuoti, apvaldyti arba, kitaip sakant, sudrausminti netvarkingus savo judesius.

Tačiau jei vaikas turi veikti pagal suaugusiųjų paliepimus, o ne vadovaudamasis "jautrumo laikotarpiais" arba savo "vidaus balsu", tai toks vaikas pamažu darosi nedrausmingas ir priešgina. Išviršinė prievarta natūraliąją vaiko energiją nukreipia gynimosi linkme arba, sakyčiau, susargdina vaiko dvasią. Ligos simptomai — nedrausmingi veiksmai bei elgesiai.

Kitas neigiamai atsiliepiąs dalykas į vaiko drausmingumą — tai stoka tvarkos. Tvarka yra geriausia vaiko drausmintoj, ir jos nuostatams vaikas pasiduoda su džiaugsmu ir smagumu. Tačiau jei nėra kasdieniniame gyvenime tvarkos ir normalaus gyvenimo ritmo, tai bergždžios visos pastangos vaiką sudrausminti. Griežta dienotvarkė diena iš dienos, metai iš metų, be žodžių ir be kalbų, padaro vaiką nuostabiai drausmingą.

Valgis, miegas, pasivaikščiojimas, užsiėmimai visada turi būti vykdomi tuo pačiu laiku, o ne kai papuola. Tas pasakytina ir apie daiktus: kiekvienas daiktelis turi turėti pastovią savo vietą, kurią turi žinoti kiekvienas šeimos narys, ir daiktai turi būti dedami visuomet į vietą. Ypatingai kruopščiai turi būti sutvarkyti vaiko žaisliukai ir visi daikteliai, esantieji jo aplinkoje.

Pagadinti, sutepti bei netvarkingi daiktai ar žaisliukai tuojau pat turi būti išimami iš apyvartos, nes jie ne tik užmuša drausmės pajautimą, bet skiepija nedrausmingumą ir sukelia norą viską naikinti.

Bet vienas labai svarbus drausmei ugdyti dalykas — tai vaiko savarankiškumas, nes drausmė, pagal Montessori, nėra pasyvumas, nieko nedarymas, bet tvarkingas ir sąmoningas veiklumas. Vaikas, kuris moka pats apsirengti, nusirengti, pats išplauna ir nusišluosto rankas, padengia stalą ir gražiai valgo, mandagiai patarnauja kitiems, gali išplauti ir sušluostyti indus, iššluoti kambarį, pašluostyti dulkes ir t. t., visuomet bus *drausmingas vaikas*.

Kai visi pedagoginiai metodai tesvarsto vaikų drausmės problemas ir tebeieško būdų, kaip jas išspręsti ir kaip praktiškai suderinti laisvę ir drausmę, visa tai mes jau seniai randame Montessori metode aiškiai teoriškai išgvildenta ir kuo puikiausiai praktiškai įgyvendinta.

Pats nuostabiausias dalykas viso pasaulio montesorinėse mokyklose, kaip mažamečių, taip ir paaugusiųjų — tai nepaprastas vaikų drausmingumas, kuris tuojau pat krinta į akis kiekvienam žiūrovui. Dažnam, nepažįstančiam Montessori metodo, atrodo keista ir neįtikėtina, kai patenka į 40-50 vaikučių klasę (3-6 m. amž.), kurie laisvai juda iš vietos į vietą, savo nuožūra renkasi užsiėmimus, pabaigę darbą, niekieno neraginami, sutvarko ir padeda į vietą priemones. Jei vienas ką pamiršta, kiti mandagiai primena jam arba patys padeda į vietą.

Tokioje klasėje nėra absoliučios tylos ir nejudrumo, bet čia negirdėti įprastinio vaikų rykavimo bei šūkavimo, nematyti beprasmiško, nesąmo-

ningo daužymosi bei išdykavimo. Šitokioje vienos vedėjos vadovaujamoje klasėje, kurios balso beveik negirdėti, vyksta pilna žodžio prasme *laisvas ir drausmingas gyvenimas*.

Tokios rūšies veikli drausmė, besiremianti vaiko laisve, nėra lengvai suprantama, o jau ypač tiems, kurie įprato žiūrėti į vaiką kaip į neišmintingą būtybę, kaip į vergą, kuriam tvarkyti ir drausminti težinoma viena priemonė — rykštė, baudimas, bariamas, prievarta arba geresniu atveju papirkimas dovanomis ir pagyrimais.

Su Montessori atradimais visos tos priemonės be jokios išimties pasirodė esančios žalingos vaiko asmenybės formavimuisi, o jau ypatingai jos susidrausminimui. Jos tarnauja tik vaiko asmenybės, kaip žmogiškos būtybės, nuvertinimui ir pažeminimui. Nuvertinta ir pažeminta asmenybė niekuomet negali būti nei laisva, nei drausminga.

Todėl negaišinkim brangaus laiko lėkštoms kritikoms apie Montessori metodą, bet nuoširdžiai gilinkimės ir studijuokime jį, bandydami jo dėsnius pritaikinti praktiškame gyvenime su vaikais.

Praktiški patarimai

1. Pirmu negu ko nors reikalauji iš vaiko, gerai pagalvok, ar tavo reikalavimas yra išmintingas.

2. Nekalbėk daug, bet trumpai ir aiškiai, nes, daug kalbant, prišneka daug nereikalingų dalykų. Mes pamirštame, o vaikas ne.

3. Kas draudžiama arba leidžiama šiandien, tai turi galioti visuomet.

4. Pirmiausia būkime mes patys drausmingi savo kalbose, veiksmuose bei santykiuose su kitais, tai vaikai bus savaime drausmingi.

BRONIUS KROKYS

MŪSŲ UŽDAVINYS —

JAUSTI GYVENIMĄ

Jausti gyvenimo grožį yra didelė dovana žmogui. Jausti aplinką ir ją tinkamai įvertinti yra žmogaus inteligencijos žymė. Jausti Lietuvos vergiją, ryžtis amžinai išlikti lietuviu yra labai graži lietuvio, esančio išeivijoje, patriotinė dorybė.

Jausti gyvenimą ir aplinką bei išgirsti Lietuvos dejonę išeivijoje reiškia nesusiaurėti, bet jausti plačiai ir visapusiškai. Argi mes galime užsimerkę praeiti pro mūsų tautos reikalus? Argi mes neturime jausti pareigos savo gyvenimą lenkti tam tikra kryptimi? O vis dėlto šiandien jau yra mūsų kolonijose tokių lietuvių studentų, kurie nežino, kad Amerikoje yra susiorganizavusi ir veikia Lietuvių Studentų Sąjunga. Galima taip pat sutikti jau pagyvenusius tautiečius, kurie nieko nežino apie Lietuvių Bendruomenę. Pirmieji, gal būt, jau vien sportu tesidomi, o antrieji gal visą laisvalaikį pra-

leidžia žuvaudami ar kėgliais žaisdami. Nei sportas, nei žuvavimas nėra blogi dalykai, bet jie neturi nuslopinti kitų mūsų pareigų.

Jeigu lietuvis išeivijoje tampa tokiu siauro galvojimo ir labai ribotų jausmų žmogum, tai jis tampa egoistu, savimyla. Patriotiniu atžvilgiu tai reiskia nutautimą, o dvasiniu atžvilgiu — nužmogėjimą. Jeigu tu savo širdį, savo protą ir visą save pririši prie prekybos, pelningos profesijos, sporto ar net mokslo, visi šie dalykai tau negarantuoja nei išganymo, nei apdraudimo nuo ligos ar mirties. Tai nėra absoliutinės vertybės, prie jų neverta pririšti savo širdies. Tikrųjų vertybių reikia ieškoti kitur.

Kiekvienas mėgstas tiesą žmogus žino, kad su Lietuvos valstybe yra neteisingai pasielgta. Tad jau vien tik vardan teisybės reikėtų kovoti už Lietuvos reikalus. Yra daug opių dalykų, kuriuos lietuvis išeivijoje turėtų jausti, išgyventi ir į juos atitinkamai reaguoti.

Sakoma, kad reikia darbuotis, kol esi jaunas. Tačiau jaunystė yra matuojama ne metais. Yra daug jaunų žmonių metais, bet savo dvasia jie taip pasenę ir surambėję, kad nejaučia to, kas gražu ir kilnu. O kiek yra jau pagyvenusių žmonių, kurie savo jausmais toki kilnūs ir jauni, kad iš jų akių trykšta ryžtas ir užsidegimas didiems darbams! Jeigu tu, jaunuoli, dabar jauti savo pavergtos tėvynės opiausius reikalus, jeigu tu jauti savo brolių ir sesių vargus, tai esi jaunas. Tad tuo džiaukis ir darbuokis, kol esi jaunas! Šiam tikslui darbuodamasis, išgyvensi žmogiškąjį gyvenimą visuo jo grožiu. Tu pajusi gyvenimo pilnybę, pajusi savo jaunystę ir jos galinčius sparnus. Toks gyvenimas tau bus džiaugsmas.

Šioji tavo darbo sritis ne taip jau sunki. Ji tau bus net maloni ir įdomi. Tai vien tik pareigos atlikimas. Šalia mūsų profesinio darbo arba ruošimosi jam kitas būtinas mūsų darbas ir būtina pareiga išplaukia iš mūsų religijos ir tautybės. Mes esame krikščionys, tad turime tikėti Apreiškimu ir žinoti, kad pagrindinis mūsų tikslas yra pasiekti amžinąjį gyvenimą. Pagal tai turime tvarkyti savo veiksmus ir pastangas. Būdami lietuviai, nes esame gimę iš lietuvių tėvų, esame įpareigoti pirmoje vietoje padėti Lietuvai ir lietuviams. Ypač turime rūpintis tais savo tautiečiais, kurie neša vergijos jungą ir patys negali jo nusi-kratyti. Mes čia galime daugiau pasiekti negu kartais manome, klabendami į valdžios įstaigų bei redakcijų duris, kalbėdami apie Lietuvos reikalus su savo mokslo ar darbo draugais. Jeigu mes nebūsime abejingi Lietuvos reikalams, ir svetimtaučiai mus labiau įvertins. Kitiems išpūdi daro tik idealų siekią ir už juos kovoją asmenys, o ne lengvapėdiški, vien savimi besirūpiną oportunistai.

Bet gal ne vienas jaunuolis paklaus, kas jam šią pareigą uždėjo, juk jis Lietuvos nėra net matęs. Atsakymas nėra sunkus. Šią pareigą uždėjo pats gyvenimas ir Dievas. Jeigu kas ir netikėtų Dievu, tai jau grynai žmogiška moralė to reikalautų. Žmogus turi ypatingu būdu rūpintis tais, su kuriais yra labiau koku nors artimesniu ryšiu sujungtas. Su lietuviais mus riša bendra kilmė, kalba, kultūra. Jeigu kiekvienas žmogus yra įpareigotas gelbėti kitą skęstantį žmogų, tai dar labiau jis yra įpareigotas gelbėti savo tautietį, kuris yra visokiais būdais kankinamas ir žudomas.

Norėdami būti ištikimi savo tautai, pirmiausia patys turime stengtis ne-

nutausti ir išlaikyti lietuviškas ateinančias kartas. Turime remti tas lietuvių institucijas, kurios rūpinasi Lietuvos laisve. Iš tikrųjų, fiziniai nutausti mes negalime. Galime gauti kitos valstybės pilietybę, išmokti jos kalbą geriau už savąją, bet vis tiek pasilikime tos tautybės, kurią gavome iš tėvų. Tačiau mes galime dvasiniai nutausti, pamiršdami visa tai, kas mus jungia su savo tauta: kalbą, papročius, dainas. Galime nustoti lietuviškai galvoti ir visiškai pamiršti Lietuvos reikalus. Toks pavojus mūsų dabartiniam jaunimui vis labiau ir labiau pradeda grasyti. Norint atsispirti, reikia nuolatinio budėjimo ir pastangų.

Lietuviais išliks tik tie, kurie gerai supras tautybės prasmę ir vertę, kurie bus aukštos inteligencijos asmenys ir sieks idealų. Tik inteligencijos, tiesos ir idealo meilė gali mus apsaugoti nuo nutautimo.

KODĖL MERGINOS

STUDIJUOJA?

Vokietijos Studentų Ateitininkų Sąjungos leidžiamame neperiodiniame leidinyje, vardu "Ateitin!", 1961 m. 1-2 numeryje, buvo įdomių davinų iš Hans Anger knygos "Probleme der deutschen Universitaet". Toje knygoje yra surinkta profesorių ir docentų eilė atsakymų į klausimą, kodėl jų nuomone, moterys studijuoja.

Į pateiktą klausimą vienas juristas atsako: "Studentės ieško sau vyrų ir nustoja studijavusios, kai juos suranda. Kai aš buvau studentu, buvo tas pats". Taigi, jam egzistuoja tik vienas

studentių tipas. Jos po dviejų semestrų džiaugsmingai rašo namo: "Studijų tikslas pasiektas — daktarą jau turiu!"

Kiti randa visai skirtingų motyvų, pvz.: "Jeigu ji nėra pakankamai graži, lanko universitetą iš įsitikinimo, kad, būdama studente, tikrai gaus vyrą. Tai rodo faktas, kad mes turime labai maža gražių studentų". Kiti vis dėlto neigia, jog jos studijuoja tik tam, kad susirastų vyrą. Jie mano, kad moterų studijų tikslai yra labai rimti. "Merginos turi daugiau idealizmo. Jos ieško pasitenkinimo savo profesijoje, jeigu neišteka."

Vis dėlto tik 22 atsakiusiųjų nušimčiai prileidžia, kad merginos eina studijuoti, vedamos tų pačių tikslų, kaip vyrai. Daugumas galvoja, kad jos nori tik šiaip sau iki vestuvių gražiai praleisti laiką.

Kitas klausimas buvo: "Ar yra per daug, ar per mažai studijuojančių merginų?" Į šį klausimą gamtininkas atsako, kad jų esą per daug ir tai esą tik nereikalingas apsunkinimas universitetui. Medikas: "Jeigu kiekvienas studentas ir taip daug valstybei kainuoja, ir jei studentės vis tiek išteka studijų pusiaukelėje, tai jų yra per daug". Ekonomistas: "Manychiau, kad jų yra per daug. Aš esu konservatyvus. Esu prieš tai, kad akademikas vestų akademikę". Tad daugumas mano, kad studentės valstybei tik kainuojančios daug pinigų, o naudos iš to jokios nesa.

Kitas įdomus klausimas buvo: "Ar studentės savo kolegoms yra lygios išmanymu, gabumais ir darbštumu?" Medikas atsako: "Aš nepastebėjau jokių ypatingų skirtumų. Moterys, apskritai imant, yra darbštesnės. Galutiniai rezultatai yra maždaug vienodi. Dalis vyrų yra tinginiai, bet ir ge-

riausi rezultatai paprastai būna vyrų pusėje. Geras vidurkis dažniausiai priklauso merginoms". Visi pripažįsta, kad merginos esančios darbštesnės už vyrus. Savo darbštumu jos pasiekia grynuose atminties dalykuose daugiau negu vyrai. Tačiau, kai reikia gilesnio supratimo, tada jos negali lygintis su vyrais. Egzaminuose vyrai ir moterys vienodai pasirodo. Profesorių nuomone, vyrai merginas viršija kritikos, inteligencijos ir kūrybiškumo galiomis: fantazija, iniciatyva. Moterys vyrus viršija darbštumu, užsidegimu mokytis, tvarkingumu, atsakingumu, atmintimi.

Pagaliau buvo klausama, kaip jie žiūri į docentes. Medikas: "Tikrasis moterų užsiėmimas yra būti žmona ir motina. Visa kita kyla iš bėdos ir yra svetima jos būtybei. Jos prigimtis ieško globos. Moteriai sunku pasišvęsti didesniems viešiesiems uždaviniams". Kiti mano, kad jos netinkančios dėstyti dėl to, jog nėra linkusios galvoti, ypač abstrakčiai. Jos netinkančios mokyti suaugusius, bet gali mokyti vaikus. Bet kai kurie mano, jog moterys gali būti lygiai geros docentės, kaip ir vyrai.

Iš visų šių atsakymų atrodo, kad moteris vis dėlto yra skirta ne tam tikslui, kaip vyras. Ne jos pareiga rūpintis materialiniu šeimos išlaikymu, dirbant kokį nors profesinį darbą. Ji turi būti šeimos motina, šeimos širdis, jos dvasinė auklėtoja. Žinoma, šiam tikslui jai reikalingas išsilavinimas. Tad moterys, rinkdamosios studijų dalykus, turėtų prisiminti savo pagrindinę uždavinį ir, jei galima, rinktis tai, kas bus ateityje naudingiau jai — šeimos motinai.

JUOZAS VAIŠNYS, S. J.

FILMŲ RŪŠIAVIMAS IR KRITIKA

Jau nekartą esame gavę skaitytojų laiškų, kuriuose užmetama, kad mūsų filmų recenzijos dažnai nesiderina su "Legion of Decency" sprendimais. Neseniai viena ponja taip rašo: "Gruodžio mėn. "Laiškuose Lietuviams" yra rašoma apie filmą "Splendor in the Grass". Šį filmą "Legion of Decency" skiria "B" klasei, taigi, tuo norima pasakyti, kad jame nėra nieko vertingo, o netgi kuri nors jo dalis ar dalys katalikams netinka. Bet šio žurnalo recenzijoje sakoma, kad tai vienas iš nedaugelio filmų, kuris suaugusio žiūrovo, tur būt, neapvils. Vaidyba esanti puiki. Bendra apžvalga atsargiai palanki. Tai jau nebe pirmas kartas, kai aš pastebėjau panašius nuomonės nesutapimus tarp "Legion of Decency" ir "L. L." recenzijų. Įdomu, kaip Redakcija tai paaiškintų".

Redakcijos paaiškinimas labai paprastas.

1. "Legion of Decency" ir mūsų recenzijų materialinis objektas yra tas pats — tie patys filmai. Tačiau formalinis objektas yra skirtingas: "L. of D." filmus rūšiuoja, o mes juos kritikuojame arba

recenzuojame. Tai nėra tas pat. Klaidingai toji ponja mano, kad priskyrimas filmo "B" klasei reiškia, jog tame filme nieko gero nėra. Visai ne. Tai tik norima pasakyti, jog tame filme yra kas nors, kas amerikiečių visuomenės inteligencijos vidurkiui gali sudaryti moralinių pavojų. Tuo nieko nenorima pasakyti nei apie filmo meninį pobūdį, nei apie artistų vaidybą, nei apie jo įdomumą. Mūsų recenzijų tikslas kaip tik yra iškelti visas šias minėtas filmo ypatybes, žinoma, neaplenkiant nė filmo moralinio pobūdžio.

"L. of D." tikslas yra apsaugoti filmų mėgėjus nuo moralinių pavojų, o mūsų recenzijų tikslas — formuoti skaitytojų galvoseną ir laikyseną filmų atžvilgiu. "L. of D." metodas yra analitinis, o mūsų — sintetinis.

Kai kurie skaitytojai stebėjosi, kad mūsų filmų recenzente kartą net "C" klasės filme yra radusi šį tą gero. Mes daug labiau stebėtumės, jeigu kuriame nors filme ji nerastų nieko gero, o kitame nieko blogo. Nėra nė vieno filmo, nė vieno literatūrinio veikalo, nė vieno meno kūrinio, kuriame akylus ir objektyvus kritikas nerastų ko nors gero ir drauge blogo. Kurie randa tik gera — yra ne kritikai, bet panegyrikų rašytojai ir pataikūnai, o kurie randa tik bloga, yra žmogaus ir kūrinio juodintojai.

2. Tačiau, kaip ponja mano, kartais lyg atrodo, kad mūsų nuomonė ir apie kurio nors filmo moralę yra skirtinga nuo "L. of D." nuomonės. Čia norime pastebėti tai, kad "L. of D.", rūšiuodama filmus, prieš akis turi, kaip jau minėjome, amerikiečių inteligencijos vidurkį, o mes tų filmų recenzijas skiriame lietuvių išeivijos inteligencijos vidurkiui, kuris, manome, yra bent šiek tiek skirtingas nuo amerikiečių.

"L. of D." darbas yra labai girtinas, bet to filmų rūšiavimo nereikia laikyti koku nors vienuoliktuoju Dievo arba šeštuoju Bažnyčios įsakymu. Kartą teko kažkokioje brošiūrėlėje skaityti apie "L. of D." filmų rūšiavimą ir gale buvo padaryta išvada, kad eiti žiūrėti "C" klasės

filmo yra sunki nuodėmė; „B“ klasės — taip pat sunki, nors šiek tiek lengvesnė; jei nepilnametis eina žiūrėti „A-III“ klasės filmo, padaro bent lengvą nuodėmę ir t. t. Mums atrodo, kad skelbti tokią doktriną yra didesnis nusikaltimas negu žiūrėti vieno kito minėto filmo, nes tai yra žmonių sąžinės darymas.

„L. of D.“, rūšiuodama filmus, negrasina nei sunkiomis, nei lengvomis nuodėmėmis, bet nori žmonėms padėti susiorientuoti ir juos išvoti, kad tame ar kitame filme yra moralinių pavojų. Bet gal dar didesnis ir svarbesnis šios institucijos tikslas yra paskatinti visuomenę boikotuoti nemoralius filmus, nes tik boikotas gali paveikti ir sustabdyti šių filmų gamybą.

Ar kuris nors filmas pakenks žmogaus moralei, priklauso nuo jo paties. Vienam gali pakenkti net „A-I“ klasės filmas, o kitam nepakenks nė „C“. Filmų rūšiavime visiško tobulumo negalima pasiekti. Pvz. jeigu filmas laikomas pavojingu suaugusiems, tai tuo labiau jis laikomas pavojingu ir vaikams. Tačiau gali būti tokių filmų, kurie suaugusiems bus pavojingi, bet vaikams nesukels jokių pavojų, nes jie jų nesupras ir, jų žiūrėdami, greičiausiai iš nuobodumo užmigs.

Kai kuriose kitose šalyse yra net kelios panašios katalikų institucijos rūšiuoti filmams. Teko tuos rūšiavimus skaityti ir įsitikinti, kad ne visuomet jie sutinka. Tad dar labiau gali būti tam tikro skirtumo tarp filmų rūšiavimo ir jų aprašymo laikraščiuose ar žurnaluose. Ir Amerikos jėzuitų leidžiamame žurnale „America“ yra filmų skyrius, kurio recenzijos ne visuomet pilnai derinasi su „L. of D.“ rūšiavimu. Tuo mes nenorime mažinti „L. of D.“ autoriteto. Priešingai, labai patariame su tuo darbu susipažinti ir jį remti, stojant į bendrą frontą už geresnius filmus, kurie nepažeistų krikščioniškosios moralės principų.

Šia proga dar norime paminėti, kad metų pradžioje kai kurie rimti žurnalai sudarė 10 geriausių praėjusių metų filmų sąrašus. Daugiausia tuose sąrašuose mini-

mi filmai yra šie: Question Seven; One, Two, Three; The Hoodlum Priest; La Dolce Vita; A Raisin in the Sun; West Side Story; The Hustler; The Innocents; Judgment at Nuremberg; El Cid; Fanny; The Young Doctors; Summer and Smoke.

Filmas „Question Seven“ yra laimėjęs pirmą vietą praėjusių metų Religinio Filmo Festivalyje, Vienoje. Šiame filme rodoma liuteronų pastoriaus šeima, susidūrusi šių dienų Rytų Berlyne su komunistiniu režimu ir ateistine propaganda. Pasirinkta tema, jos vystymas bei sprendimas įtikina ir daro rimtą įspūdį.

* * *

DALE KOKLYTE

ONE, TWO, THREE

Tai puiki satyra, pajuokianti rytų ir vakarų santykius. Berlynas, kur vystosi veiksmas, yra dėkingas pasirinkimas išreikšti norimai nuotaikai. Filmas tikrai aktualus — tai lyg vakarykščio laikraščio žinios apie Brandenburgo vartus, rytiečių bėgimus į vakarus, špionazą, propagandą, demonstracijas ir t. t.

Grazu stebėti, kaip amerikiečiai moka juoktis ne tik iš savo priešo klaidų ir propagandinių idėjų, bet ir iš savęs. Čia pirmiausia pastebimas skirtumas tarp komunizmo ir kapitalizmo. Vienoje Berlyno pusėje riogso griuvėsiai — nykūs karo liudininkai, o kitoje pusėje — modernus, pilnas gyvenimo miestas. Čia stovi ir didžiulė Coca-Cola įmonė, vadovaujama amerikiečio MacNamara (James Cagney), kurio didžiausia svajonė — ne tik pralenkti vokiško alaus rinką, bet tapti visos Europos Coca-Cola pramonės viršininku. Norėdamas praplėsti pramonę ir už geležinės uždangos, MacNamara veda pasitarimus su rusų atstovais. Rusai, nors ir nenorom, bet vis dėlto veda derybas, nes jiems nesiseka šių gėrimų srityje. Jie turi sputnikų, bet neturi Coca-Cola. Pasitarimai labai įdomiai parodyti, visai

taip, kaip ir galima būtų įsivaizduoti: duokite mums formulę, o mes jums — nieko.

Pasitarimų metu atvyksta į Berlyną vyriausio Coca-Cola pirmininko septyniolikmetė duktė Scarlet (Pamela Tiffin), kuri nėra laukiama viešnia, nes visuomet pilna išdaigų. Po kelių mėnesių stebėtinai gražaus Scarlet apsiėjimo Berlyne, tėvai atvažiuoja jos pasiimti, bet dukters neranda. Po kruopštaus ieškojimo sužinoma, kad ji slaptai ištėkėjusi už Rytų Vokietijos komunistuojančio jaunuolio Otto (Horst Buchholz). Atrodo, kad MacNamarai sugrius ilgai svajoti troškimai. Jis stengiasi anuliuoti nepilnametės vedybas. Jis sugalvoja ir gudriai atsikratyti nepageidaujamu Otto, paleisdamas jį į Rytų zoną su inkriminuojančia kapitalistine propaganda. Prie jo motociklo pririštas balionas su "Russky Go Home" tuoj atkreipia rytiečių policijos dėmesį. Otto suareštuojamas drauge su MacNamaros dovanotu laikrodžiu, kuris muša valandas melodija "Yanky Doodle". Visa tai rytiečiams buvo geriausi įrodymai, kad Otto yra Amerikos šnipas. Po ilgų tardymų Otto pasirašo šio apkaltinimo prisipažinimą.

Tuo tarpu paaiškėja, kad Scarlet laukiasi kūdikio. Dabar jos vedybų anuliacija jau nepriimtina, o ypač blogai, kad Otto sėdi kalėjime. Bet išradingas MacNamara randa išeitį ir gudrumu išlaisvina iš kalėjimo Otto, kuris dabar jau atsargesnis komunizmo atžvilgiu. Jis apvelkamas buržuaziniais drabužiais, išsūniamas į aristokratų šeimą, pakeliamas Coca-Cola bendrovės vedėju ir taip pristatomas atvykusiam Scarlet tėvui. Ir pats Otto pradeda būti patenkintas savo nauja padėtimi. Jis joje taip gerai elgiasi, kad uošvis jį pakelia Europos Coca-Cola pramonės vedėju, ko taip troško sau MacNamara. Dabar MacNamara privirstas pasiduoti likimui. Jis grįžta Amerikon ir verčiasi Coca-Cola butelių etikečių gamyba.

Visų artistų vaidyba be priekaišto. Filmą tinkamas suaugusiems.

LIETUVYBĖ IR REALYBĖ?

Praėjusių metų gruodžio mėn. "Laiskai Lietuviams" mane ypatingai sudomino, nes čia yra iškeliami kiek kraštutiniai atsiliepimai į N. Gailiūnienės premijuotą rašinį. Teisingai, šitas rašinys yra kontroversinio pobūdžio. Konservatyvūs asmenys pastebėtų, kad jis yra perdėm persisunkęs pragmatine dvasia, tipiškai amerikietiškas sociologiniu atžvilgiu. Bet tai vis vien nesunaikina minčių orumo ir sodrumo. Jis pasižymi drąsa ir dinamiškumu, ypač pabrėžia realų gyvenimą.

Mano galvoju, L. Dambriūnas gal per daug kietai šį straipsnį kritikuoja. Gi geriausią kelią bus pasirinkusi redakcija: "Mes neturime nei su realybe susitaisyti, nei prieš ją kovoti, bet ją matyti. Turime suprasti dabartines sąlygas ir prie jų derinti savo veiklos bei kovos metodus". Mano galvoju — tai Saliamono išmintis. Šioje sampratoje ir glūdi pilnutinis realybės suvokimas. Matymas — tai raktas visų problemų išsprendimui. Diskusijos — tai natūralus ir sveikas kelias išsiaiškinti esamas problemas.

Kas gi tad yra tikroji lietuvybė? Lietuvybę galime suprasti siaurąja ir plačiąja prasme. Siaurąja prasme — tai apribojimas lietuvybės sąvokos vien lietuvių

kalba, tradicijomis, literatūra, menu ir pan. Plačiąja prasme mes išplečiame lietuviybės sąvoką į lietuvių organizacijas, parapijas, reprezentaciją, iškeliant lietuvių tragediją, organizuojant lietuviškas vasaros ir žiemos stovyklas ir t. t.

Todėl aš sutinku tiek su N. G., tiek su Elena G., kad „kalbėdami apie Lietuvą, mes užmirštame lietuvi; kalbėdami apie lietuvi, užmirštame, kad jis yra žmogus; kalbėdami apie žmogų, galvojame tik apie pasaulį... Mes bėgame nuo tiesos įsi-vaizdavimais, nuo teisingumo — neigimais, nuo meilės — niekinimais, nuo Dievo — nesidomėjimu“ (347 psl.). Taigi, sveikai galvojęs žmogus nevartoja projekcijos, bet priima kiekvieną dalyką realiai ir tikrai. Taigi, nevalia bėgti nuo realybės. Toliau E. G. rašo: „Galime jaunime stengtis puoselėti meilę savo tėvų žemei, tik lygiagrečiai nežemindami kitų kraštu, nes antžmogio triumfas žuvo drauge su prieškarine Vokietija“ (ten pat).

Bet gal E. G. negerai pasielgė, suuniversalindama sportą. „Sportininkas negali tapti paliegėliu, nes, išugdydamas sveiką kūną, apsaugo žmogų nuo haliucinacijų, nervingumo, įkyrių manierų ar liguistu užsidegimų“. Negalima sumaišyti kūno su siela bei protu. Yra visiems aišku, kad tarp kūno, sielos ir proto yra atitinkamas sąryšis, bet tai nereiškia, kad kūnas, siela ir protas yra vienas ir tas pats dalykas. Kiek žinau, šv. Tomas Akvinietis nebuvo sportininkas, bet neturėjo haliucinacijų ir netikusių manierų; atvirkščiai, jis buvo vienas iš geriausiai išbalansuotų asmenybių. Taip pat žinome, kad kai kuriems sportas gali būti ir terapinio pobūdžio, bet ne visiems. Tie, kurie moka surikiuoti savo energiją protavimui, nėra reikalingi praleisti valandų valandas sportuoti.

Kaip matome, pagrindinis kiekvieno asmens uždavinys yra suprasti save ir tuo atrasti savo vietą visuomenėje. Atradus, ją protingai priimti, nors ne visada ji yra gera. Tik šitą dalyką turėdami omenyje, suprasime realybę ir prisitaikysime prie

jos arba realiąją aplinką pritaikysime prie savo tikslų ir siekimų. Tik šaltas ir visapusiškas galvojimas yra racionalus. Kai protas, bet ne emocijos mums vadovauja, išvengsime tiek vieno, tiek kito kraštutinumo. Taigi, tik eidami vidurio keliu, atskirsime grūdus nuo pelų.

Asmens, kuris nemoka taisyklingai vartoti lietuvių kalbos arba neparodo specifiškai lietuviško elgesio, mes dar negalime vadinti „išblukusiu“ arba „išdžiūvusiu“ lietuviu. Antra vertus, lietuvis, kuris gražiai vartoja lietuvių kalbą, „elgiasi lietuviškai“, bet niekados nerašo į spaudą, nei darbuojasi organizacijose ir nesidomi lietuvių veikla, tikrai nėra ryškus ir žaliai sultingas lietuvis. Tai daugiau panašėja į fariziejų veiklą. Geriausias kontrastas — tai antrosios ir trečiosios kartos lietuviai, kurie yra padarę daug daugiau Lietuvos reikalui negu būvę viršaičiai, mokytojai ir kai kurie profesorai. Pavartykime istorijos lapus ir pamatysime, kieno veikla yra platesnio pobūdžio.

Taipogi negaliu nesuminėti ir studentų veiklos. Nors jie yra visaip pravardžiuojami, bet bando ir daug ko atsiekia. Nors jų galvosena kartais labai skiriasi nuo konservatyviųjų asmenų ir jų straipsniai yra taip pertaisomi, kad net nebeatitinka

autorius minties, vis vien viską kantriai priima ir bando, ir bando, ir bando! Kai vasario šešioliktos proga studentai surengė minėjimą, kiek tenai atsilankė tų asmenų, kurie taip “gražiai” ir drąsiai barą studentus? Juos galėjai suskaityti ant vienos rankos pirštų! Taigi, kieno gyslose teka tikrasis lietuviškas kraujas?

Kęstutis Bagdonas

* * *

AR TINKAMAS “L. L.” VARDAS?

Mielasis Tėve Redaktoriau,

Kadaise “Laiškai Lietuviams” buvo tik laiškai: girtina forma ir svairiu turiniu. Bet laiškai. Tačiau, kai jie jau seniai peržengė laiškinių užmojų, kai jau oficialiai yra pavadinti religinės ir tautinės kultūros žurnalas, tai jau reikėtų (atleiskite už trigrašį) ir naujo pavadinimo, išreiškiančio naują, t. y. gilesnį ir platesnį turinį. Laiškinė forma daugeliu atvejų yra dėkinga iškelti ir panagrinėti neparašytas problemas, atsakyti į neparašytus laiškus ir t. t. Toji forma galėtų likti, kaip naujo žurnalo tam tikras charakteringas skyrius. O visas žurnalas — šauiniai nauju pavadinimu nešų lietuviams žurnalo gelmių ir laiškų lankstumo turinį. Sakysim, straipsnio ar knygos pavadinimas jau yra ir turėtų būti pats atsakymas į temą, kurią straipsniu ar knygos puslapiais tik paaiškiname. Man “L. L.” labai patinka, išskiriant tai, kad pavadinimas buvo atitrūkęs nuo savo turinio.

Nebesant “Laiškų Lietuviams” pavadinimo, atrodytų, kad jie baigė savo dienas — “užsidarė”. Ne. Kai žurnalas išeina nauju titulu ir nauju turiniu — jis patobulėjo, dar labiau save apreiškė. Tokia me žurnale ras savo vietą straipsniai, pradedant “Mielasis Jonai” ar “Geroji Maryte”, bet dar daugiau vietos, erdvės ir kompetencijos pajus rašiniai, kaip kad

būdavo “Naujojoje Romuvoje” arba “Aiduose” — aukso vidurys šių dienų Žodžiui ir Gyvenimui.

Labai nudžiugau, sužinojęs, kad “L. L.” taps žurnalas, todėl ir drįsau savo entuziazmą formuluoti. Ko tas formulavimas vertas — Jūs ir Jūsų bendradarbiai geriausiai žino ir supranta.

Sveikinu šaunų progresą. Linkiu Dievo palaimos ir sveikatėlės. Manychiau, kad nuo šių metų oficiali prenumeratos kaina Amerikoje gyvenantiems lietuviams turėtų būti penki doleriai, o kitur gyvenantiems — trys.

Jūsų Dr. T. Žiūraitis, O. P.

Esame ir pirmiau iš vieno kito asmens nugirdę, kad “L. L.” vardą reikėtų keisti. Bet kai neseniai “Tėviškės Žiburiai” klaidingai painformavo apie šio vardo keitimą, tai nemaža skaitytojų tuoj kreipėsi į redakciją, prašydami palikti tą patį vardą, su kuriuo jie taip susigyvenę ir kuris jiems labai patinka. Redakcija niekad negalvojo ir negalvoja šio vardo keisti. Manome, kad jis yra tikrai gražus, tinkamas ir prasmingas.

Kad “Laiškų” vardas tinka ir žurnalams, ir net knygoms, tai rodo daugelis faktų. Kitomis kalbomis eina ar ejo eilė labai rimtų žurnalų, pavadintų “Laiškų” vardu. Šiuo vardu yra pavadintų ir knygų, kuriose rašoma religiniais, moraliniais ar filosofiniais klausimais. Pagaliau ir dalis Apreiškimo yra pavadinta “Laiškų” vardu (Šv. Povilo ir kitų apaštalo laiškai). Kuo šis pavadinimas žurnalui mažiau tinka už “N. Romuvos”, “Židinio” ar “Aidų” vardus? Manome, kad “Laiškaū” yra dar tinkamesnis, konkretesnis ir tiksliau turinį išreiškiantis žodis. Gali būti labai gilios mintys ir labai moksliški straipsniai, nebūtinai parašyti laiško forma, kuriuos, lyg laiškus, siuntinėjame po visą pasaulį išsklaidytiems lietuviams.

Šią mintį bei mūsų žurnalo pobūdį labai gražiai išreiškia ir viršelyje esąs “Laiškų Lietuviams” simbolis: pasaulis su kryžiumi ir balandis su rūtos šakele. Tai religinės ir tautinės mintys, kurias mes norime siųsti kiekviename pasaulio krašte gyvenančiam lietuviui.

“Laiškų Lietuviams” metinė šventė

ruošiama š. m. kovo mėn. 17 d., 7 val. vakaro Jaunimo Centro didžiojoje salėje. Bus konkurso laimėtojams premijų įteikimas, įdomi programa ir puiki vakarienė. Visi skaitytojai ir bičiuliai yra kviečiami dalyvauti. Bilietus geriausia įsigyti iš anksto pas platintojus arba Jaunimo Centre.

Atsiųsta paminėti

Giuseppe Ricciotti. KRISTAUS GYVENIMAS. Išvertė kun. P. Dauknys, M.I.C. Išleido Tėvai Marijonai Londone, Anglijoje. Spausdino Nida Press. 966 psl., kieti viršeliai, kaina nepažymėta. Apie šią knygą plačiau parašysime kitame numeryje.

Dr. J. Prunskis. SILPNAME KŪNE... Leidinys skiriamas ligoniams. Spausdino Immaculata Press. 132 psl., kaina \$1.50.

Svarbus administracijos pranešimas

Jeigu kuris nors skaitytojas praėjusių metų gruodžio mėn. arba šių metų sausio mėn. siuntė “Laiškams Lietuviams” pinigų ir negavo atsakymo, **būtinai yra prašomas skubiai pranešti**, kada, kiek ir kokių būdu siuntė (čekiu, money order ar grynais).

Kas dar neatnaujinio prenumeratos, maloniai prašome kaip galima greičiau tai padaryti. Čikagoje gyvenantieji visada gali prenumeratą sumokėti Jaunimo Centre arba “L. L.” administracijoje.

Nuoširdžiai dėkojame “Laiškų Lietuviams” rėmėjams

Po 10 dol. aukojo: dr. V. Tumasonis (Palos Pk.) ir kun. S. Morkūnas (Sioux City).

Po 7 dol.: prel. P. V. Strakauskas (Brockton), B. Galvanauskas (Cicero), J. Klimas (E. Chicago), J. Vailokaitis (Chicago), M. Gylienė (Cicero).

Po 5 dol.: J. Deksnys (Chicago), J. Jusys (Worcester).

Po 4 dol.: O. Jagelienė, E. Tamošiūnas, L. Kerulis, V. Kučiauskas, J. Laucius, A. Česnakavičienė (visi Chicago), P. Milus (Worcester), B. Lukas (Worth).

Po 3 dol.: A. Juškus, M. Čižikas, P. O. Norvilas (visi Chicago), A. Matulionis (Plattsburgh).

Po 2 dol.: H. Milaknis, M. Šveikauskas, kun. J. Velutis, L. Stasiūnas, K. Ječius, P. Nenius, R. Rinkevičienė, A. H. Garbačiauskas, A. Urbonas, S. Grauzinienė, R. Žilvitis, A. Baleišis, M. Momkienė, J. Vaičiūnas, A. Pūdymaitis, J. Narukynas, J. Vosylius, A. Reivytiš, P. Norkaitis, F. Černius, J. Lesevičius, O. Šimaitienė, Z. Pupius, B. Beleškienė, E. Jasaitienė, dr. E. Gasiūnas, V. Umbrasas, J. Plačas, B. Matutis, K. Venclauskas, P. Sodeika, J. Briedis, J. Šmulkštys, J. Raudys, A. Viliušis, S. Činikas, J. Vaineikis, J. Sabaliauskas, E. Mikalajūnas, O. Pežienė, V. Petrikonis, S. Bartuškienė, E. Gaškienė, J. Tumas, S. Kybartas, A. Želvys (visi Chicago), dr. P. Atkočiūnas, E. Račiūnienė, M. Mackienė, J. Bielskis, O. Kizlauskienė, V. Ališauskas (visi Cicero), J. Kasparaitis (Racine), A. Grigaliūnas (Davenport), A. Motiejūnas (Highland), L. Matukienė (Kanada), J. Grinius (Wetersfield), dr. V. Plioplys (Rockford), B. Kozica (Downey), M. Giraitis (Worcester), K. Stundžia (St. Catharines), V. Norvilas (Monroe), K. Daunys (Kanada), J. Vembrė (Boston), M. Pečiulis (Kanada), kun. J. Tautkus (Omaha), P. Deltuva (Rockford), J. Jodelė (Los Ang.), P. Rožinskas, J. Rumšas, A. Banėnas, kun. K. Simanavičius (visi Detroit), kun. A. Račkauskas (Brooklyn), P. Kaminskas (Joliet), P. Mikalauskas (Omaha), J. Misevičius (Kanada), P. Stankus (Hartford), E. D. Bartkus (Beverly Shores), J. Kriškiukaitis (Dorchester), J. Tunaitis (Toronto), S. Makauskienė (Richmond Hill), kun. S. Statkus (Roscommon), J. Lipnickas (Woodhaven), kun. J. Danielius (London).

LAIŠKAI LIETUVIAMS

*2345 West 56th Street
Chicago 36, Illinois*